№ 305 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

21-טער יאהרגאנג | 31 grudnia 1928 r. | מאנטאג, י"ח טבת תרפ"ט | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 6. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47

יורי וואיטשעכאווסקי פער'משפט אויף 10 יאהר

די פערטיידיגונג פערגלייכט איהם צו שווארצבארד'ן און צו האמלעט'ן

וואַרשא. (טעלעפאָניש) נעכטען האַלב 4 נאָכמיטאָג זענען פאַרגעקומען די ווייטערדיגע געריכטס-פערהאַנדלונגען פון יורי וואַיטשעכאָווסקי'ס פּראָצעס

דאס ווארט האט בעקומען דער פּראָ-קוראָר גימטענהויז.

דער פּראָקוראָר האַלט אַ לענגערע בע-שולדיגונגס-רעדע, אין וועלכער ער זאָגט, אַז נאָך וואָיקאָוו'ס מארד האָט די פּוי-לישע רעגירונג מבטיח געווען די סאָ-וויעט-רעגירונג נישט צו דערלאָזען קיין שום טעראָריסטישע אַקטען פון די רוי-סישע מאָנאַרכיסטען אויף די סאָוויעטי-שישע בעאַמטע אין פּוילען. ליזאַרעוו איז אַ סאָוויעטישער דיפּלאָמאַט און מיט זיין אונבערעכענטען שאָס האָט וואַיטשעכאָווסקי געקאָנט שאַדען בריענ-גען די גוטע בעציהונגען צווישען פּוי-לען און די סאָוויעטען. דאָס מוז פאַר-אורטיילט ווערען. עס האַנדעלט זיך אין פּוילען'ס פּרעסטיזש. די רוסישע עמי-גראַציע אין פּוילען פעראורטיילט עס

אויך און אפילו וואַיטשעכאָווסקי אליין וועט שפּעטער בעדויערען זיין אַקט. ער וועט איינזעהען, אַז ער איז געווען אונ-דאַנקבאַר צו דער מלוכה, וואָס האָט איהם געגעבען אַזיל-רעכט.

דער פּראָקוראָר פאָדערט דעריבער איהם צו בעשטראָפען מיט דער שטרענג-סטער שטראָף.

דאן בעקומט דאָס ווארט דער פער-טיידיגער אדוו. ניעדזשעלסקי. ער האַלט אַ לענגערע רעדע, אין וועלכער ער בע-מיהט זיך קודם כל ריינצוּוואַשען וואַי-טשעכאָווסקי'ן פון דעם פאָרוואורף, אַז ער האָט בעגנב'עט די קאַסע פון דער רוסישער יוגענד-אָרגאַניזאַציע.

— וואַיטשעכאָווסקי'ן — זאָגט אדוו. ניעדזשעלסקי — האָט די אָרגאַניזאַציע געקאָסט געלד און עס איז לעכערליך צו בעהויפּטען, אַז ער זאָל זי האָבען בע-גנב'עט.

ווייטער ווייזט ער אָן אויף די סיבות, וואָס האָבען בעוואויגען דעם יונגען וואַי-טשעכאָווסקי אויסצופיהרען דעם אַטענ-טאַט. ער זאָגט, אַז פּוילען דאַרף זיך פערקוקען אויפ'ן פאַריזער געריכט, וואָס האָט בעפרייט שלום שוואַרצבאַרד'ן, וועלכער האָט ערמאָרדעט פעטליורא'ן. ער דערמאָנט אויך דעם מערדער פון וואָראָווסקי'ן אין שווייצאַריע, וועלכער איז אויך בעפרייט געוואָרען פון שטראָף און צום סוף פערגלייכט אדוו. ניעדזשעל-סקי וואַיטשעכאָווסקי'ן צו האַמלעט'ן, וועלכען קיינער האַלט נישט פאַר קיין מערדער.

ער ענדיגט זיין רעדע מיט אַ ביטע צום געריכט אַרויסצוטראָגען אַ מילדען אורטייל.

דאן קומט פאָר אַ קורצער רעפּליק פון פּראָקוראָר און אדוו. ניעדזשעלסקי.

אדוו. ניעדזשעלסקי ערקלערט אין זיין רעפּליק, אַז ליזאַרעוו איז נישט קיין דיפּ-לאָמאַט און האָט נישט געהערט צום דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס. מ'קאָן דערי-בער וואַיטשעכאָווסקי'ן נישט פער'-משפּט'ן אלס אַנפאַלער אויף אַ בעאַמ-טען פון אַ פרעמדער מלוכה. און ווען אַפילו ער איז יאָ אַ בעאַמטער, זענען דאָך אויך נישט אַלע בעאַמטע גלייך, ווייל אַ שפּיאָן איז דאָך אויך אַ בעאַמ-טער און פונדאַמענטאַלע אַנערקענט מען איהם נישט דאָס.

ביי דעם דאָזיגען פערגלייך ווערט אַ טומעל אין זאַל. דער פאָרזיצענדער פאָ-דערט אויף דאָס פּובליקום זיך צו פער-האַלטען רוהיג.

דאן בעקומט וואַיטשעכאָווסקי דאָס לעצטע וואָרט. ער זאָגט זיך דערפון אָפּ און דאָס געריכט געהט אַוועק אויף 6 בעראַטונג, וואָס האָט געדויערט אַ גאַנ-צע שעה.

אַרום 11 אַ זייגער אָוונד קומט צו-ריק אַריין דאָס געריכט און לייענט אַרויס דעם אורטייל: יורי וואַיטשע-כאָווסקי ווערט פער'משפּט אויף 10 יאָהר שווערע תפיסה.

פאַר א פארשטענדיגונג צווישען רומעניען און סאוו.-רוסלאנד

בוקארעסט (כפ.) די גאַנצע היגע פּרעסע ווידמעט זעהר פיל פּלאַץ די פראַגע וועגען אַ פערשטענדיגונג צווישען רומעניען און סאָוויעט-רוסלאַנד. ביי דער פּרעמיער מאַניו און ביי די מאַסגעבענדע קרייזען פון דער רוסישער דיפּלאָמאַטישער וועלט האָבען אויסגעדריקט זייער ווילען צו פיהרען דירעקטע אונטערהאַנדלונגען, וואָס זאָלען דערפיהרען צו אַ פערשטענדיגונג.

אויב די סאָוויעטען-מאַכט וועט אַנערקענען בעסאַראַביען פאַר רומעניען, איז די רומענישע רעגירונג גרייט צו שליסען מיט רוסלאַנד אַ פּאַקט, וועלכער זאָל פערפליכטען ביידע מלוכות קיינמאָל נישט צו פיהרען צווישען זיך קיין מלחמה.

ענטדעקט א געפּלאַנטע אַטענטאַט אויף העמאל פאשא'ן.

אַנגאָראַ. (כפ.) דאָ איז אַרעסטירט געוואָרען אַ פרוי פון אַ בעוואוסטען עגיפּטישען דאָקטאָר צוזאַמען מיט זיין שוועסטער וועלכע ווערען בעשולדיגט אין צוגרייטען אַן אַטענטאַט אויף העמאל פּאַשא.

Z intencji zaręczyn
p. REGINY PRYNCÓWNEJ
z p. MAKSEM GOLDSZTAJNEM
życzy serdecznego Mazel-Tow
S. BORNSZTAJN.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען בייליד אונזער לאַנגיעריגען פערוואַלטונגס-מיטגליד און קאַסירער

ה' הירש עפּשטיין

צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער

פרוי

המקום ינחם אתכם בתוך אבילי ציון וירושלים

די פערוואַלטונג
פון פעראיין „לינת אורחים"
פּיעטריקאַווער 59

Koledze ideowemu Abramowi Dancygierowi z powodu zgonu nieodżałowanego

OJCA

jego, wyraża jaknajgłębsze współczucie
„Kwuca Dworim" Hela i Dora

Najgłębsze wyrazy współczucia wyrażamy koledze naszemu Abramowi Dancygierowi z powodu zgonu Jego

OJCA

B. Kapelmejster
S. Rafałowiczówna
T. Zającówna

צו דער פערלאָבונג פון אונזער טעכנישען מיטאַרבייטער

ה' לייבל עיילבע מיט פרל. לובא קינד

ווינשט פיל גליק

פערלאַג
„לאָדזער טאַגעבלאַט".

אונזערע חשוב'ע פריינד ה' מ. פּיטעל און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער

מאַניאַ מיט ה' העניעק סראַפא

אַ הארציגען מזל-טוב.

י. אבערזשאַנעק און פרוי

דאַנקזאַגונג

אויף דער פערלאָבונג פון

פרל' מאַלא שולמייסטער מיט ה' גרשון הענעך האַלפּערין

איז צווישען די אונטען אנגעגעבענע חשוב'ע מחותנים און געסט: ה"ה א. שולמייסטער, ה. ג. האַלפּערן, ש. סאַלאָמאָנאָוויטש און פרוי, ראש און פרוי. י. טאָרנער, מ. אייבושיץ, וו. הערשקאָפּף, ל. סעניאָר, ש. אַסקאַיע, מ. אייבושיץ, א. לאַנגפוס, י. יאַשונסקי, ו. זילבערמאַן, ה. מילער, פאַנקיעוויטש, א. ליפשיץ, ש. פאָזנערזאָהן, ס. פּערעל, ב. פערעל, י. וויערזשביצקי, דורך דעם ג' פערסאָנאַל פון דער פירמע א. שולמייסטער געזאַמעלט געוואָרען למובת דעם בית יתומים 120 זל. פאַר וועלכע מיר דריקען אויס די אויבענדערמאָנטע מנדבים אַ האַרציגען דאַנק ווי אויך די ה' מחותנים אין פערלאָבטע אַ הערצליכען מז"ט

די פערוואַלטונג
פון בית-יתומים זגערזשער 40

לאָדזער יודישער טורן- און ספּאָרט-פעראיין

„בר-כוכבא"

מיר טיילען מיט אונזערע חברים וחברות, אַז זונטאָג, ד. 13 יאַנואַר פּונקט 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל, קאַליגנאַ 5 די יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג. אין פאַל ווען צום דאָזיגען טערמין וועט נישט קומען די געהעריגע צאָהל חברים וועט די פערזאַמלונג פאָרקומען אין זעלבען טאָג צום צווייטען טערמין 6 אָוונד ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

סדר היום: א) וואַהל פון אַ פּאָרזיצענדען, ב) בעריכט פון דער ביז-איצטיגער טעטיגקייט, ג) ענדערונג די פּונקטען 6 און 7 פון די פעראיין-סטאַטוטען, ד) וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג, ה) פערשידענעס.

בעמערקונג: א) פאָרשלאַגען פון חברים ווערען אָנגענומען שריפטליך אין פעראיין-סעקרעטאַריאַט ביז'ן 10-טען יאַנואַר 1929. ב) צוגעלאָזען צו דער פער-זאַמלונג און וואַהל-רעכט וועלען האָבען נאָר די חברים וועלכע האָבען אָפּגעצאָהלט דעם מיטגלידס-ביישטייער ביז'ן חודש דעצעמבער 1928.

די פערוואַלטונג.

אכטונג
שאַך-ליבהאָבער!

דערמיט האָב איך דעם כבוד צו מעלדען אַז איך האָב געעפענט

א קאַפע

פּיעטריקאַווער 31 רעכטס אַפיצינע טעלעפ. 81-14 אונטער דער לייטונג פון שוין גוט-בעקאַנטען „באַרדיני" איך גיב אַרויס פרישע אייערבראָט אין פערשידענע שמאַקפולע צובייסען. אַלעס צו מע-סיגע פּרייזען. אין מיין פּריש-רעמאָנטירטען לאָקאַל קען מען אויך אַנגענעם די צייט פערברענגען דורך שאַך-שפּיל

מיט אַכטונג: „באַרדיני" פּיעטריקאַווער 81

צוקערניע „עספּלאַנאַדאַ"

פּיעטריקאָווער 100, טעל. 11-92

היינט 7 אָוונד די פייערליכע ערעפנונג, צו וועלכער עס האָט דעם כבוד איינצולאַדען דאָס ג. פּובליקום.

די דירעקציע.

ד"ר מ. קאַליש

צאָהנאַרצט, צאָהנכירורגיע

עמפּפאַנגט פון 11—2 און פון 4—8

זשעראָמסקיעגאָ (פאַנסקאַ) 37

Dr. med. Albert Gotlib

ספּעציאַל-אַרצט פאַר קינדער און פרויען-קראַנקהייטען
Piotrkowska 26 — Telef. 77-50
נעמט אָן פון 4 ביז 7.

Dr. med Adam BENDER

Przejazd 30, Telef. 54-68.
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און האַרץ-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג.

0058

---

med. Dr. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזשעלנע) Tel. 44-1
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאַז-
און האַרן-קראַנקהייטען

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 26-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוואַכע. אלע-אַרט אַנאַליזע
נעמט אָבעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
ן פון 8—10, 12 - 2 און 4—8 אָוענד.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA

גדאַנסקאַ 28, טעל. 41-46

ספּעציאַליסט פון ביינער און געלענקע-קראַנקהייטען
:—: פערקרימונגען פון פּלייצעס און גלידער. :—:

אייגענע פר צאַוניע

פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וועקלאַדקען נעגען פּלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסע-טען א. ז. וו. נעמט אָן פון 5—7

Dr. Niewiażski

האָט זיך איבערגעציגען

אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40

נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוענד.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

פּריוואַטע טאַנץ שולע

פון די נייעסטע טענץ

דיפּל. לעהרער י. וויינטרויב

נעמט אָן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאָמפּלעטען יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אווע

קילינסקיעגאָ 44

2-טער הויף פּאַרטער

די לעקציעס קומען פאָר אונטער דער פּערזענליכער לייטונג פון י. וויינטרויב

בעמ. אַסיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאַן-קינג.

Dr. med. A. Askenazy

ספּעציאַליסט פון כירורגישע און פרויען-קראַנק.

זאַוואַדזקאַ 30 (גדאַנסקאַ 26)

טעל. 22-36

נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 6—7 נאָכמ.

Dr. med. A. Mazur

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק ווי אויך שטום און שפּראַך-פעהלער

האָט זיך איבערגעציגען אויף

וסכאַדניאַ 65

אַיינגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 146 טעל. 66-01

צוזאמענפאהר פון די יוד. קאאפעראטיווען
שטורמישע סצענעס אויף דער ערעפנונגס־זיצונג

דער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיווען, וואס האט זיך נעכטען געעפענט אין ווארשא, איז פול מיט אנ־געזאמעלטען אויפרעגונגס־מאטעריאל און וועט העכסט־וואהרשיינליך זיין רייך אין שטורמישע מאמענטען.. באלד אויף דער ערשטער זיצונג, אויף דער פייער־ליכער עפנונג פון דעם צוזאמענפאהר האט מען געפיהלט ווי א שטורעם רעגנט א גאנצע צייט איבער'ן זאל, און ביי יע־דע מינדעסטער געלעגענהייט קאן פאר־קומען דער אויפרייס. און פאקטיש האט מען לאנג דערויף נישט געדארפט ווארטען. דער שטורם איז געקומען און דער פארזיצענדער האט געמוזט איבעררייסען די זיצונג.

ווארשא. (טעלעפאניש) אין קינא־טעאטער „גאוואשטשי" האט זיך געע־פענט דער לאנד־צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיווען אין פוי־לען. אנוועזענד זענען 1200 דעלעגאטען פון אלע שטעט אין פוילען.

יאלים פון ווילנא עפענט דעם צו־זאמענפאהר און בעגריסט די אנוועזענ־דע פארשטעהער פון די מלוכה־בענק, דעם פארשטעהער פון „פונדיישען" ד"ר סעגאלאר און די געסט.

אלס פארזיצענדער פון צוזאמענפאהר ווערט אויסגעוועהלט ה' ראטענשטיין. [illegible] נעמט גלייך איבער דעם אמט און האלט א קורצע ערעפנונגס־רעדע, אין וועלכער ער ווייזט אן אויף דער וויכטיגקייט פון דעם צוזאמענפאהר, און ער ווינשט, אז דאס זאל נישט זיין דער לעצטער צוזאמענפאהר פון דער אזוי וויכטיגער יודישער אינסטיטוציע און נישט צו געבען א סאטיספאקציע די יודישע שונאים.

ביים וועהלען א פרעזידיום ערקלערט דער פארזיצענדער, אז לויט'ן סטאטוט ווערט דאס פרעזידיום נישט „געוועהלט", נאר בעשטימט. עס ווערט א טומעל אין זאל. דער קאלושער דעלעגאט שרייט אויס פון ארט: קלויבט אויס ארעל־סאנ'ען פון סובאלק, ער האט דער ערש־טער ענטדעקט די מוסכרוילבען.

דער עולם בערוהיגט זיך אבער באלד און דער פארזיצענדער לייענט פאר דעם צעטעל פון די בעשטימטע מיטגלידער אין פרעזידיום, צווישען וועלכע עס געפינט זיך אויך דער לאדזשער דעלעגאט שטאלצמאן.

עס ווערען געהאלטען די בעגריסונגען. אין נאמען פון יודישען קאלא בעגריסט דעפ. גרינבוים, וועלכער ערקלערט, אז ער איז נישט געקומען האלטען קיין פא־ליטישע רעדע, נאר ער וויל אנווייזען אויף דעם געפעהרליכען עקאנאמישען מצב פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, וועלכע האט נישט וואו עס זאל פאר איהר זארגען און דעריבער מוז זי זיך פערלאזען נאר אויף די אייגענע כחות. דעפ. גרינבוים ווייזט דער־ביי אן, אז עס דארף געפיהרט ווערען א ענערגישער קאמף ווענען רעכט אויף ארבייט און אלע געביטען און ווינשט דעם צוזאמענפאהר, אז זיין ארבייט זאל זיין פראדוקטיוו און פונדאמענטאל.

די פערזאמלטע מאכען דעם רעדנער רוישענדע אוואציעס.

אין נאמען פון דער „פונדיישען" בע־גריסט ה' סעגאלאר.

עס ווערען פארגעלייענט בעגריסונגס־דעפעשען פון בערנארד קאהאן און בער־לין און פון דער קישענעווער קארפארא־ציע.

עס ווערט בעשלאסען ארויסצושיקען בעגריסונגס־דעפעשען צום מלוכה־פרע־זידענט און צום מארשאל פילסודסקי.

נאך דעם צערעמאניאלען טייל לייענט אינזש. שאשקעס דעם פראטאקאל פון פריהערדיגען צוזאמענפאהר און דאן מעלדעט דער פארזיצענדער, אז מען טרעט צו צו וועהלען די מאנדאטען־קא־מיסיע.

א טייל דעלעגאטען פערלאנגען אבער ווערטער צום פראטאקאל און עס ענט־שטעהט א שרעקליכער טומעל.

דער פארזיצענדער בעט זיך צו בערו־היגען, ער קלינגט מיט'ן גלאק. אבער עס העלפט נישט. דער עולם טומעלט אלץ ווייטער און דער פארזיצענדער מאכט איבער־רייסען די זיצונג.

די צווייטע זיצונג היינט, מאנטאג, פריה.

נאך קורצע און שווערע ליידען געשטארבען אין עלטער פון 79 יאהר אונזער ליבע און נישט פערגעסענע מוטער, שוויגער־מוטער, גרויס־מוטער און אור־גרויס־מוטער

נ"ע מאטעל רובינשטיין

די לוי' קומט פאר היינט מאנטאג 12.80 נאכט. פון טרויער־הויז זאוואדזקא 50, וועגען וואס עס טיילט מיט אין טיפען צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע

פרעז. מאסאריק געגען פארלאמענט
מאסאריק אפגעווארפען דעם בעשלוס פון פארלאמענט וועגען אפשאפען דעם פערבאט פון אלקאהאל־פערקויף ביי וואהלען

פראג (ספ.) דער פרעזידענט מאסאריק העט צוריקגעשיקט צום פארלאמענט דעם אנגענומענעם געזעץ־פראיעקט פון ביידע הייזער (פארלאמענט און סענאט) וועגען אפשאפען דעם פערבאט פון פערקויפען משקאות פאר וואהלען.

דאס איז דער ערשטער פאל, וואס דער פרעזידענט זאגט זיך אפ אונטער־צושרייבען א געזעץ, וואס איז אנגענומען געווארען דורכ'ן פארלאמענט.

לויט דער קאנסטיטוציע קען דאס געזעץ נישט אריין אין קראפט, אויב דער פארלאמענט וועט עס נישט נאכאמאל בעשטעטיגען

רעגירונגס־קריזיס אין יוגאסלאוויען

בעלגראד, (ספ.) דא ערווארט מען א ליאדע מינוט די דימיסיע פון קא־ראשעץ'ס קאבינעט, מחמת די דעמאקראטען האלטען זיך ווייטער ביי זייער אפא־זיציאנעלער שטעלונג.

אויב עס וועט טאקי קומען צו א רעגירונגס־קריזיס, וועט ער זיין א לאנג־דויערנדער, מחמת עס איז אויסגעשלאסען, אז די קראאטען זאלען מסכים זיין ארייצוטרעטען אין א קאאליציע־קאבינעט.

צי האט זיך די באליוויש־פאראגוויי־אישע מלחמה אויפגעהערט?

לאנדאן (ספ.) די ידיעות, וואס קומען אן פון באליוויען און פון פאראגוויי זענען פול מיט סתירות.

פון פאראגוויי, למשל, איז מען מודיע, אז דאס באליווישע מיליטער האט בענייט די קריגס־אפעראציעס, דאגעגען פון באליוויען טיילט מען מיט, אז פאראגוויי מאכט קריגס־הכנות.

גאנץ כינא אונטער דער הערשאפט פון די נאציאנאליסטען
אויך מאנדזשוריע שוין אנערקענט די נאנקינער רעגירונג

לאנדאן. (ספ.) פון מוקדען איז מען מודיע, אז די אנפיהרער פון די פראווינצען אין מאנדזשוריע האבען בעשלאסען צו אנערקענען די דריי פרינ־ציפיעלע טעזען פון סון־יאט־סענ'ס און זיך אונטערצווארפען אונטער דער הער־שאפט פון דער נאציאנאליסטישער רע־גירונג.

כדי צו דאקומענטירען די אנערקענונג פון דער נאנקינער רעגירונג, זענען אין אלע עפענטליכע הייזער אין מאנדזשורי־יען ארויסגעהאנגען געווארען די פאהנע־נער פון דער נאציאנאליסטישער רעגי־רונג.

קארטעל אין דער וואל־אינדוסטריע
צו רעגולירען די פערהעלטנישען אין וואל־בראנזשע

(:) כדי צו רעגולירען די פערקע־נישען, וואס הערשען אויפ'ן געביט פון דער וואל־בראנזשע האבען די וואל־פירמען, מיטגלידער פון פערבאנד פון טעקסטיל־אינדוסטריעלער אין פוילען געשאפען א קאנווענץ פון די פאבריקאנ־טען פון וואל־שטאפען. עס איז אונטער־געשריבען געווארען אנ'אפמאך, וואס זאל גילטיג זיין אויף 1 יאהר צייט, עס הייבט בייז'ן 1. יאנואר 1929. לויט'ן אפ־מאך דארפען די פערקויפס־בעדינגונגען בפירוש ארויסגעשריבען ווערען אדער אויף די בעשטעלונגען און פאקטורען, אדער אין בעזונדערע רעקאמענדירטע בריף; דער רעכנונג פון פערקויפטע סחורות ווערט אויסגעשריבען אויפ'ן דאטום, ווען די סחורה ווערט ארויסגע־שיקט. יעדער מיטגליד פון דער קאנ־מענט דארף אכטונג געבען, אז די קונה׳ זאלען ערפילען זייערע פערפליכטונגען, און געגענפאל מעלדעט ער וועגען דעם דער האנדעלס־סעקציע ביים טעקסטיל־אינדוסטריעלער־פערבאנד, וואס ציהט דערפון די געהעריגע קאנסעקווענצען. פאר נישט אפהיטען די דאזיגע תקנה וועלען די מיטגלידער פון דער קאנווענץ בעשטראפט ווערען מיט א געלט־שטראף. די פערוואלטונג פון דער קאנווענץ פיהרט דורך א קאנטראלע צו די בע־דינגונגען פון אפמאך ווערען דורך די מיטגלידער אפגעהיטען.

אזוי ארום איז דער קארטעל אין דער גרויסער און מיטעלער אינדוסטריע, נים קוקענדיג אויף די חלוקי־דעות, שוין א געשעהענער פאקט.

די שטורמישע דעבאטען און פראטעסטען געגען דער איצטיגער קהלה־מעהרהייט
אויף דער נעכטיגער ראט־זיצונג

(:) דאס, וואס האט פאסירט אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה־ראט איז נאך אין לאדז ביז אהער נישט פארגעקומען.

אין אנהויב האט די זיצונג אויסגע־זעהען אראפצוגעהן רוהיג און פלינק, ווייל פערזאמעלט האבען זיך בלויז די ראט־מיטגלידער פון דער אפאזיציע (ציוניסטען, אונפארטייאישע, „בונד", פועלי־ציון, התאחדות); מצד דער מעהר־הייט פון דער קהלה־פערוואלטונג זענען געווען אנוועזענד בלויז איינציגע פרנסים.

צוטרעטענדיג צום ערשטען פונקט פון דער טאגס־ארדנונג האט פרעזעס סעג. ש. בודזינער איבערגעלייענט א קאמוניקאט, לויט וועלכען די אונפארטייאישע פראק־ציע מעלדעט, אז זי ציהט צוריק פון דער בודזשעט־קאמיסיע דעם ה' אקאוויטע און אויף זיין ארט וועט דארט אריין ה' י. מ. וואידיסלאווסקי.

ביים צווייטען פונקט — פראטעסט געגען דער טעטיגקייט פון דער „אגודה" — איז ארויסגעטרעטען ראט־מיטגליד ה' רומקאווסקי, וועלכער האט געזאגט אט וואס: מחמת אויף דער פאריגער זיצונג פון קהלה־ראט האט ה' מינצבערג, זיך ערלויבט אויסצודריי־קען, אז איהם איז אנ'אומכבוד צו זיצען צוזאמען מיט'ן קהלה־ראט — דעריבער מוז דער ראט, וואס איז געוועהלט פון דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג, שיצען דעם כבוד פון דעם לאדזשער קהל און פון ראט, דערום זאל בעשלאסען ווערען: ווי לאנג דער קהלה־ראט וועט עקזיסטירען, זאל דעם ה' מינצבערג נים געגעבען ווערען די מעגליכקייט צו קומען צום ווארט.

ראט־מיטגליד ה' בערנאטען פער־לאנגט מען זאל פארלייענען דעם פראט־אקאל פון דער לעצטער ראט־זיצונג.

די אנוועזענדע פרנסים [illegible] מעהר [illegible] וויינשטאק און יאסעלע [illegible] רוקען אויס און [illegible], אז עס איז נישטא קיין קווארום. דער פאר־זיצענדער סעג. בודזינער ענטפערט דע־רויף: מילא, צו דעם זאגען מיר שוין [illegible] אויף די ראט־זיצונגען. אז [illegible] עס זאגען [illegible] סבירות, ענטפערט סעג. בודזינער: וואס מיינט איהר, אז נאר איהר אליין מעגט האבען דעם מאנאפאל אויף סבירות?

לסוף לייענט סעקרעטאר ה' נאדעל דעם פראטאקאל פון דער פריהערדיגער ראט־זיצונג.

דערביי שטעלט פעסט דאזאר בערנא־טענט, אז אינ'ם פראטאקאל איז נישט [illegible] געווארען אנ'[illegible]־רונג פון איהם און פון דאזאר ערלאמאן.

דער לעצטער לעזט דערויף א רעזאלוציע אז דער קהלה־ראט שטעלט פעסט, אז עס איז נישט אריינגעטראגען געווארען אין פראטאקאל די אויסבעסערונג פון פערגאמענט — ערלאמאן מכח דעם, אז די פריהערדיגע ראט־זיצונג איז אפ־געהאלטען געווארען אהן א קווארום, נים־שטעלער, און דער וויצע־פארזיצער ה' מענדעלסאן האט דערויף געזאגט, דאס מען דארף בכלל נישט קיין קווארום.

דאזאר ליכטענשטיין גיט צו אנ'אנ־ס בעסערונגס־רעזאלוציע, אז דער קהלה־ראט שטעלט פעסט, אז די בעשלוסען פון דער פריהערדיגער ראט־זיצונג זע־נען נישט רעכטקרעפטיג, וועגען וואס עס זאל מיטגעטיילט ווערען דער אויפ־זיכטס־מאכט.

דאזאר ד"ר מ. ברוידא שלאגט פאר, אז דער היינטיגער פראטאקאל זאל דער־גענצט ווערען מיט דער אויסבעסערונג פון די ה"ה ערלאמאן און פערגאמענט, וואס פארזיצער מענדעלסאן האט אפגע־זאגט זיך צו אנערקענען אויף דער פרי־הערדיגער זיצונג.

הכלל, וועגען דער אויסבעסערונג האט זיך ענטוויקעלט א היציגע דעבאטע מיט מאטיווירונגען און צוגאבען. בעת־מעשה האט דאזאר ליכטענשטיין מאטיווירט זיין פארשלאג, אז וועגען דער אונלעגאל־קייט פון דער לעצטער ראט־זיצונג זאל מיטגעטיילט ווערען דער קאמפעטענטער אויפזיכטס־מאכט, ווייל די הערשענדע קהלה־מעהרהייט נוצט־אויס יעדע געלע־גענהייט צו ברענגען שאדען און אומפאר צו [illegible] די לאדזשער יודישע ארי־מע בעפעלקערונג. מיט דעמזעלבען וואפ־פען, [illegible] מען קעמפט געגען אונז, דאר־פען מיר אויסנוצען יעדע געלעגענהייט צו דעמאסקירען די „אגודה", כדי נישט צו דערלאזען צו בעגנב'ענען די יודישע מאסען.

עס איז, אלזא, געקומען צו אנ'אפ־שטימונג פון די רעזאלוציעס וועגען דער אויסבעסערונג. אלע פארשלאגען זענען אנגענומען געווארען. דערביי איז אויך בעשלאסען געווארען אויסצושטרייכען פינ'ם פריהערדיגען פראטאקאל די פלויניש'שע ערקלערונג פון ראט־מיט־גליד פישעל ראדזינער, וועלכער איז געקומען נאכ'ן פערענדיגען די פאריגע ראט־זיצונג און האט אונטערגעשריבען אנ'ערקלערונג, אז ער איז מסכים מיט די אנגענומענע בעשלוסען. אזעלכע ער־קלערונגען זענען אונדערלאזבאר און אינג געזעצליך.

פערוואלטונגס־מיטגליד ה"ה. הענטמאן פראטעסטירט הלמאי מען האט נישט איינגעלאדען צו דער זיצונג דעם פאל־קיסטישען פארשטעהער ה' מאיר גאלד־בערג, וועלכער געהערט צום ראט. מיט אלע כחות וועלען מיר זעהן איהם אריינ־צוברענגען אלס רעכטליכען מיטגליד פון קהלה־ראט.

פראטעסטירענדיג ווייטער, פארוואס מען האט איהם ביים אנהויב פון דער זי־צונג נישט געוואלט געבען קיין ווארט, האט פרנס ווייצמאן ערקלערט, אז אלס [illegible] פראטעסט פערלאזט ער די זי־צונג און מאכט פעראנטווארטליך די אנ־וועזענדע פערוואלטונגס־מיטגלידער פון דער אפאזיציע דערפאר, וואס זיי האבען נישט רעאגירט דערויף, וואס ה' ליכטענ־שטיין האט איהם בעוויזליך בעליידיגט.

פרעזעס בודזינער מעלדט מיט דערויף, אז לויט דער ערקלערונג פון דער וואה־ל־קאמיסיע איז ה' גאלדבערג מעהר נישט קיין ראט־מיטגליד.

צום ווארט קומט ווידער דאזאר מ. רומקאווסקי. ער קריטיקירט די טעטיג־קייט פון דער קהלה־מעהרהייט און שלאגט פאר, אינ'ם נאמען פון דער ציו־ניסטישער פראקציע, אז צוליב דעם, וואס עס איז אין זיין צייט דורכ'ן ראט בעשלאסען געווארען אויסצוועהלען א קאמיסיע אויסצופארשען די ארבייט פון דער קהלה־פערוואלטונג און פון דער צווייטער זייט איז דעם ועד־הקהל אויס־געדריקט געווארען אומצוטרוי און איז אויפגעפאדערט געווארען אויפצולעזען דעם ראט — בעשליסט דער קהלה־ראט, בעציהענדיג זיך אויפ'ן פונקט 12 פון קהלה־געזעץ צו פאדערן נייע קהלה־וואה־לען.

דאזאר רומקאווסקי דערצעהלט ביי דער געלעגענהייט, אז פרעזעס מינצבערג האט געשיקט א אפיציעלען בריף צום שטאט־סטאראסטע, אין וועלכען ער האט געשילדערט אין שווארצע פארבען די טע־טיגקייט פון דער פריהערדיגער פערוואל־טונג. דערויף געהט מערערע „בלומלעך" פון דער פראקטיק פון דער איצטיגער קהלה־מעהרהייט.

דאס אגודה'שע פובליקום האט נישט פערשוויגען די „עולות"... „עס איז א ליגען", „מען וועט דעם ראט נישט פרע־גען קיין עצה"... האט געשריגען די גא־לעריע.

רעדענדיג וועגען בודזשעט 1928, האט ה' רומקאווסקי אנגעוויזען אז מיט איהר בעקאנטער מאקסים [illegible] זיך די „אגודה" מיט די קהלה־געלדער צו דערהויבען און אויפצוהאלטען איהרע שמוציגע, פינסטערע תלמוד־תורה'ס, בעת אין דער זעלבער צייט [illegible] זי צו פערגרעסערן אנדערע וויכטיגע געזעל־שאפטליכע אינסטיטוציעס.

ביים דערמאנען דאס ווארט „שמוציגע, פינסטערע ת"ת", האט די גאלעריע מיט אומצופרידענהייט אין זאל ארויס, מיט ליארם צובראכען די באריע־רע, געמוטשעלט, געזידעלט דעם פארזי־צער, דעם רעדנער, די דאזארעס, ארויס אויפ'ן זאל און מיט ווילדקייט זיך אנ־געבאפט אז די [illegible] פון די דאזא־רען [illegible]; די מהומה האט געדויערט א היבשע ווייל, דער צוברוקעליעטער עולם האט זיך נים געלאזט בערוהיגען. עס איז געקומען צו א פאליציאנטישער אינטערווענציע.

ה' רומקאווסקי שטעלט זיך נישט אפ אויף די קולות פון דער גאלעריע און שרייט אויס הלמאי האט פרעזעס מינצ־בערג פון די 2000 זל., וואס ער האט גע־ניצט פון רעפרעזענטאציע־פאנד צוריק־בעצאלט מיט 380 זל. ווייניגער? ווייסט איהר פארוואס? — ווייל 380 זל. האט גע־קאסט דער [illegible], וואס די אגודה'שע פראקציע מיט מינצבערג'ן בראש האט איינגעארדענט אין „קאלא־בעאום", אויף וועלכען ער האט זיך בא־רימט מיט דער „איבערקעהרעניש". וואס ער האט דורכגעפיהרט אין קהלה!

ה' רומקאווסקי דערצעהלט דאן אנ־דערע [illegible] פון חדר. די אגודה האט געהאלטען אנשטעלען דעם [illegible] ווימש. הרב ראזענבערג איז דערויף גוט בעשטאנען. שפעטער, בעת הרב ראזען־בערג האט פערלאנגט עפעס א שמיצע, דאס ה' בערגער אפיציעל איהם ער־קלערט, אז ער וועט די שמיצע נישט בע־קומען, כל זמן ער וועט נישט געבען זיין הסכמה צו לעווקאוויטש'ס קאנדידאטור. ביי די לעצטע וואהלען ווערט ווידער אמאל אויף דער גאלעריע א טומעל, אבער פרנס רומקאווסקי רעדט ווייטער: מיינע הערען! די לאדזשער יודישע אינ־סטיטוציעס האבען א בודזשעט פון 1 מיליאן מיט 300 טויזענד זל. און זיי האלטען אויס פון 7 ביז 8 טויזענד פא־מיליעס, אבער אגודה'ניקעס צווישען זיי קאנט איהר צעהלען אויף די פינגער! אפילו די הינגע תלמוד־תורה'ס ווערען נישט אויסגעהאלטען דורך דער אגודה, נאר דורך סתם בעל־הבית'ישע יודען. און אז אויף פיל פון די יודען, וואס צאה־לען און האלטען אויס די יודישע אינ־סטיטוציעס מיט א ברייטער האנד, האט מען ארויפגעלייגט דעם עטאט־שטייער אין א סומע פון 3000 זל., כדי די אגודה'שע גבירים זאלען קאנען צאהלען וואס ווייניגער!

איהר ווייסט, מיינע הערען, וואס פאר א וויכטיגע אינסטיטוציע עס איז דער רעטונגס־קאמיטעט. אין אט בעת דער רעטונגס־קאמיטעט האט זיך געגרינדעט איז א דעלעגאציע געפאהרען צום גערער רבי'ן און איהם אנגעוויזען, אז היות דער רעטונגס־קאמיטעט איז א פאלקס־אינ־סטיטוציע, וואס ערמעגליכט הילף אלעמען, אהן אונטערשייד פון פארטייען, זאל ער איהם געבען זיין הסכמה. דער גערער רבי האט טאקי אויפגעפאדערט זיינע חסידים צו שטיצען דעם רעטונגס־קאמי־טעט. אבער שטיצען שטיצען זיי איהם נישט, ווייל זיי היטען דעם גראשען אין טאש.

דעם ה' רומקאווסקי איז ענדליך גע־לונגען צו פערענדיגען זיין רעדע מיט'ן פארשלאג אויסצודריקען אומצוטרוי דעם ועד הקהל.

דאזאר ליכטענשטיין נעמט ווידער דאס ווארט צו אנ'ערקלערונג און זאגט: די היינטיגע זיצונג פון ראט שפיגעלט אפ, צום [illegible] מאל שוין, די ווילד־קייט און אפגעשטאנענקייט פון דער לאגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך. עס איז נישט קיין נייעס. מיר מוזען קעמפען דערמיט. די איצטיגע זיצונג געהט אבער ארויס פון די ראהמען פון די געוועהנליכע אונווירדיגע קאמע־דיעס, וואס זענען דא ביז אהער אפגע־שפילט געווארען. מיר זענען היינט אהער געקומען, כדי צו זעהן, וואס דא וועט פארקומען. אבער צוליב דעם „שפיצעל" וואס איז אונז קלאר געווארען מיט דעם טומעל פון דער אגודה'שער פאיובקע, איז ביי אונז ענטשטאנען א צווייפעל, צי מען דארף זיך בעטייליגען אין דער זי־צונג. די בונדישע פראקציע פערלאזט דאס די זיצונג. די איבריגע פראקציעס בלייבען. סעקרעטאר ה' נאדעל לייענט דאן, לויט'ן פערלאנג פון ראט, די מא־טיווען פון דער מאכט צום בעשטעטיגונג פון בודזשעט.

דערנאך שטעלט פעסט פרעזעס בוד־זינער, אז אין צווייטען צימער זיצען 15 ראט־מיטגלידער פון דער „אגודה". ער רעכענט זיי צו צו די בעטייליגטע אין דער זיצונג. עס איז אלזא נישטא קיין ספק בנוגע דעם קווארום. ער פיהרט ווייטער די זיצונג.

דאזאר ד"ר ברוידא לייגט פאר צו שליסען די זיצונג, ווייל עס איז נישטא אנ'ערקלערונג, אז די זיצונג פון קהלה־צו וואס דא צו זיצען.

דאזאר ש. ערלמאן גיט דערויף אפ ראט איז געווען א פארטזעצונג פון דעם ערשטען פארס, וואס ווערט געשפילט אין דער לאדזשער קהלה, וועלכע האט נישט קיין עקזיסטענץ־בערעכטיגונג און איהר „טעטיגקייט" איז נאר א פראגע פון כבוד פאר א פאר יחידים און איז א שפיי אין פנים זיך אליין, ד. ה. די קהלה קערפערשאפט גופא. די פועלי־ציוניס־טישע פראקציע פערלאזט דעריבער די זיצונג.

12 ביינאכט ווערט אנגענומען ד"ר ברוידא'ס פארשלאג וועגען שליסען די זיצונג.

דער גאלעריע־עולם צולאזט זיך מיט זיין גאנצער ווילדקייט, מישט זיך אויס מיט די דאזארעס און זינגען יעדען אין פנים אריין, מיט חסידישען כרען, דעם אגודה'שען הימן, צופאטשענדיג דערביי מיט די הענד.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

ד ר רעדאַקטאָר" נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, אדמיניסטראַציע 47.

צי וועלן מיר האבן א נייעם רעגירונגס-קריזיס אין פראנקרייך

ערשט מיט איניגע וואָכען צוריק האָט פּואַנקאַרע מיט שווערער מיה צונויפגעשטעלט זיין איצטיגען קאַבינעט נאָכדעם, ווי די ראַדיקאַלען מיט הערי'ן בראש האָבען זיך צוריקגעצויגען פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג, און שוין איז די גאַנצע פּרעסע פול מיט ידיעות וועגען א נייע געפאַהר פון א רעגירונגס-קריזיס. פיל צייטונגען ווייסען אפילו צו דערצעהלען, אז טאַקי צו ניי-יאָהר וועט פּואַנקאַרע שענקען זיין פאָלק אלס מתנה די דימיסיע פון זיין קאַבינעט.

צופיל איז פראַנקרייך פערוויקעלט אין אלע פּראָבלעמען פון דער אינטער-נאַציאָנאַלער און בעזונדער אייראָפּעאישער פּאָליטיק, אז מיר זאָלען קענען דעם זייער פּערבינדונג מיט שטילשווייגען.

דער איינציגליכער קאָנפליקט, וואָס האָט געבראַכט פאַר דער עפענטליכקייט די מיינונגס-פערשידענהייטען צווישען פּואַנקאַרע'ן און זיין פינאַנץ-מיניסטער טעראַן איז די פראַגע וועגען די דעפּאָזיטען-דיעטעס. די מעהרהייט פון פּאַרלאַמענט האָט בעשלאָסען צו פערמיינערן די דיעטען פון די דעפּוטאַטען, און דאָס צוליב דעם, ווייל דער פראַנק האָט פיל פערלוירען פון זיין פריהערדיגען ווערט און אויך צוליב דעם גרויסען געזעץ, וואָס פערבאָט די דעפּוטאַטען צו זיין דירעקטאָרען, צי פערוואַלטער פון א וועלכער עס איז פינאַנץ-אונטערנעמונגען. די דעפּוטאַטען מוזען בכן לעבען אויסשליסליך פון זייערע דיעטעס, און דעריבער מוזען זיי געהעכערט ווערען. דער פינאַנץ-מיניסטער טעראַן איז אַנ'אָנהענגער פון דער העכערונג פון די דיעטעס. פּואַנקאַרע איז אבער קאַטעגאָריש געגען דער העכערונג פון די דעפּוטאַטען-דיעטעס. ביז די פינאַנציעלע לאַגע ווערט זיך נישט האָבען בעדייטענד פערבעסערט. און די דאָזיגע מיינונגס-פערשידענהייט זאָל דאָס זיין די עיקר סיבה, וואָס קען ברענגען צום קאַבינעט-קריזיס.

מאַטעריש זענען אבער פאַראַן א ריהע טיפערע סיבות, וואָס האָבען בעוואויגען פּואַנקאַרע'ן צו דראָהען מיט דימיסיע. דעם ענין דיעטען האָט ער נאָר געוואָלט אויסנוצען אלס גוטע געלעגענהייט זיך ארויסצודרעהען פון דער רעגירונג.

דער איצטיגער קאַבינעט האָט בייקומען א שאַרפען מאָראַלישען קלאַפּ צוליב דער ענטדעקטער אַפערע אין דער „גאַזעט דע פראַנק". אין וועלכער עס איז דירעקט פערמישט א חוץ דער גזלן. פינאַנץ-מיניסטער קלאָץ, אויך דער מיטגליד פון דער איצטיגער לאַנדווירטשאַפטס מיניסטער העננעס.

די דאָזיגע אַפערע האָט בעדייטענד אָפּגעשוואַכט די פּאָפּולאַריטעט פון פּואַנקאַרע'ס קאַבינעט, אויף וועלכען עס איז געפאַלען א טונקעלער שאָטען פון אַנ' אַפערע.

אויך דער אַקטיווער אויפטריט פון אייבער-פּרי-קוראַר פאַשאַ מצד די עלזאַסער אויטאָנאָמיסטען האָט נישט געברענגט קיין טובה דער רעגירונג. די עפענטליכע מיינונג אין פראַנקרייך א דאַנק דעם דאָזיגען אַטענטאַט געעפענט די אויגען און געזעהן פאַר זיך דאָס עלזאַסער פּראָבלעם אין איהר גאַנצער שאַרף. און זי די דאָזיגע מיינונג איז שטאַרק אונצופרידען פון דער פערפאָלגונגס- און אונטערדריקונגס-פּאָליטיק פון דער רעגירונג לגבי די עלזאַסער אויטאָנאָמיסטען. עס פערשטאַרקט זיך אין פראַנקרייך די מיינונג, אז נאָר מיט א ליבעראַלער פּאָליטיק וועט מען קענען אָפּשוואַכען דעם כח פון דער אויטאָנאָמיסטישער באַוועגונג אין עלזאַס.

די עיקר-סיבה אבער צוליב וואָס פּואַנקאַרע זוכט וועגען ווי אזוי זיך ארויסצודרעהען פון דער אנפיהרונג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג זענען די פראַגען וועגען דער קאָנווערסיע און רעפּאַראַציע-חובות. וועלכע וועלען היי-יאָהר מוזען געלעזט ווערען. פּואַנקאַרע זעהט איין, אז לענגער האַלטען די אָקופּירטע רהיין-געביטען וועט נישט מעגליך זיין, אז טאַקי נאָך אין פערלויף פון היינטיגען יאָהר וועט מען מוזען אָפּרוימען די דאָזיגע געביטען פון פראַנצויזישען מיליטער און ער וויל דעריבער נישט נעהמען דערפאַר די אחריות. אויך אין דער פראַגע פון די רעפּאַראַציע-חובות וועט פראַנקרייך מוזען נאָכגעבן אויף ויתורים. ווי ווייט די דאָזיגע ויתורים וועלען געהן, וועט בעשטימען די זאַכקענער-קאָנפערענץ, וואָס קומט זיך צונויף די נאָהענטסטע וואָכען, אבער אז מ'וועט אָפּלאָזען פון די חובות אונטער-ווישט קיין שום ספק. פּואַנקאַרע וויל בכן, אז די דאָזיגע מינים זאָלען ערלעדיגט ווערען, ווען ער וועט שטעהן מחוץ פון דער רעגירונג.

זאָט דערפאַר טאַקי איז מעגליך, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס צווישען פּואַנקאַרע'ן און דעם פינאַנץ-מיניסטער טעראַן איז געקומען צו א געוויסען קאָמפּראָמיס בנוגע די דעפּוטאַטען-דיעטעס, זאָל דאָך קומען צו א רעגירונגס-קריזיס אין פראַנקרייך. אלענפאַלס איז פּואַנקאַר'ס ראָזיציע ווייט נישט זיכער, וואו זי איז געוועזען מיט א חודש צוריק, און יעדער קלענסטער קאָנפליקט קען ברענגען צו זיין דימיסיע.

בי-משה.

יודיש רעוויו-טעאַטער „אַזאַזעל" אין פילהאַרמאָניע — 20 נאַרוטאָוויטש — 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ
מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגס-אַרטיסטען באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די בעקאַנטע פּרימאַדאָנאַ נאַדיאַ קאַרעני
מאָרגען דינסטאָג, 4 נ"כמ. צו ביליגע פּרייזען צום 21. מאָל
חלומות פון ליבע
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון ליליען.
דינסטאָג ד. 1 יאַנואַר, 9 אָוונט לכבוד נייע יאָהר ווערט געשפּילט די זעהר אויסגעצייכנטע פּיעסע מיט 15 נומערן געזאַנג אויף דער
שטועל פון גליק
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון זילבערג רעזשיסירט ל. ראַבינאָוויטש שעהנע טענץ איינסטודירט פון טענצער מיעטשיסלאַוו קורמאַווסקי.
מיטוואָך ד. 2-טען 9 אָוונט גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50 צום 22-טען מאָל
חלומות פון ליבע
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון ליליען, די פּיעסען זענען רעזשיסירט פון ל. ראַבינאָוויטש.
אין אלע פּיעסען נעמען אנטייל לויט א.ב. פּ ר י ו ע ן: בעזמאַן, באַריסאָווא מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַמפּאַניעץ. מ ע נ ע ר: אריעל, איזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אדמיניסט.—מ. ארנוואַלד. מוזיקאַלישע לייט.: ל. זעלמאַן.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פילהאַרמאָניע.
אַנאָנס!! אין פאָרבערייטונג אַנאָנס!!
„צוריק צו מיין פאָלק" און „שאַפּ" לייוויק'ס.

צי וועט קומען צו א פאראייניגונג צווישען די ליבעראלען מיט דער לייבאר-פארטיי?

די דערנעהנטערונג פון ארבייטער און מיטעל-קלאַס אין ענגלאַנד

(אַ בריף פון לאָנדאָן)

פון וויליאם צוקערמאַן

די פראַגע, צי וועלען זיך די סאָציא-ליסטען און ליבעראַלען פאַראייניגען ביי די קומענדיגע וואַהלען שטעהט איצט צו בעשעפטיגען גאַנץ ענגלאַנד. שוין יאָה-רען-לאַנג איז א פראַגע נישט אזוי טיף און ברייט דיסקוטירט געוואָרען אין דער פּרעסע און ביים פאָלק. ווייל מען ווייסט, ווי ווייט פּאָליטיק איז א טייל פון ענגלי-שען פאָלק, דאַרף מען זיך בלויז צוקוקען צו דעם לייידענשאַפטליכען אינטערעס, מיט וועלכען דאָס דאָזיגע פּראָב-לעם ווערט איצט דאָ דיסקוטירט. עס קומט באמת אויס, אז קיין וויכטיגערע פראַגע איז שוין גאָר נישטאָ אין ענג-לאַנד, און אז יעדער ענגלענדער איז בלוי-טיג פעראינטערעסירט אין דער ענטשיי-דונג.

פאַרוואָס האָט די דאָזיגע פראַגע איצט אזוי אויפגערודערט גאַנץ ענגלאַנד? די הויפּט-סיבה איז, וואָס ביז מיט א פיר-צער צייט צוריק האָט מען אין ענגלאַנד, ווי אין אמעריקא, נישט געוואוסט פון מעהר ווי 2 פּאָליטישע פּאַרטייען: די קאָנסערוואַטאָרען און ליבעראַלען. דאָס פּאָליטישע לעבען אין ענגלאַנד איז גע-ווען זעהר איינפאַך — דאָס פאָלק האָט געשטימט אָדער פאַר איין פּאַרטיי אָדער פאַר דער אַנדערער; די וואַהלען האָבען געקאָנט זיין זעהר הויציגע, אפילו ליי-דענשאַפטליכע. די לאָזונגען פון ביידע פּאַרטייען האָבען געקאָנט זיין זעהר ווייכ-טיגע און שאַרף אָפּגעטיילט איינע פון די אַנדערע. קאָמפּליצירט איז די לאַגע אָבער קיינמאָל נישט געווען. מען האָט שטענדיג געוואוסט, ווי אזוי צו שטימען און פאַר וועמען צו שטימען. דאָס פאָלק אזוי ווי די פיהרער, זענען שטענדיג גע-ווען קלאָר ביי זיך, וואָס זיי האָבען צו טון און ווי אזוי דאָס צו טון.

איצט איז אָבער די לאַגע גאָר אַנ-דערש. פון נאָך דער מלחמה אָן איז דאָ אויסגעוואַקסען א נייע גרויסע פּאָליטי-שע פּאַרטיי — די אַרבייטער-פּאַרטיי, און דאָס גאַנצע ענגלישע פּאָליטישע לע-בען, וואָס האָט זיך פון הונדערטער יאָה-רען געריכטעט אויף דעם צוויי-פּאַרטייען-סיסטעם, איז גאָר מבולבל געוואָרען. מען ווייסט גאַרנישט וואָס צו טון און ווי זיך אַנ'עצה צו געבען; דאָס פאָלק ווייס מנישט קלאָר פאַר וועמען צו שטי-מען, ווייל פון אויבען אויף איז נישטאָ קיין אונטערשיד צווישען די פּראָגראַמען פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי און פון דער אַרבייטער-פּאַרטיי. ביידע שלאָגען זיי פאַר די זעלבע רעפאָרמען און דער אויסלענדישער פּאָליטיק. ביידע לעגען זיי פאַר כמעט די זעלבע אויסבעסערונ-גען אינ'ם אינערליכען לעבען; ביידע קרי-טיקירען זיי גלייך די רעגירונג.

וואָס זשע איז דער אונטערשיד צווי-שען ביידען? פאַרוואָס זאָל מען שטי-מען פאַר איין פּאַרטיי און נישט פאַר דער אַנדערער?

דאָס איז די שווערקייט פאַר'ן פאָלק. די פּאָליטישע פיהרער האָבען אויך נים קיין קלענערע שוועריגקייטען. און זענען ביי וואַהלען פאַרהאַן דריי פּאַרטייען, גע-שעהט אָפט, אז קיין איין פּאַרטיי האָט נישט קיין מעהרהייט אין פּאַרלאַמענט. כדי צו קאָנען אָנגעהן מיט דער רעגי-רונג, מוזען זיך צוויי פּאַרטייען פער-אייניגען צוזאַמען נעגען אַנ'אַנדערער.

פרעגט זיך: וועלכע פּאַרטייען זאָלען זיך פעראייניגען? די ליבעראַלען מיט די אַרבייטער נעגען די קאָנסערוואַטאָ-רען? די ליבעראַלען מיט די קאָנסער-וואַטאָרען נעגען די אַרבייטער, אָדער די קאָנסערוואַטאָרען און אַרבייטער נעגען די ליבעראַלען?

און אויב יאָ פעראייניגען, ווען זאָל די פעראייניגונג פאָרקומען — פאַר די וואַהלען, אָדער נאָך די וואַהלען? און אויף וועלכע בעדינגונגען זאָל די פער-אייניגונג פאָרקומען?

עס איז גרינג צו זעהען, וואָס פאַר א קאָמפּליצירטע לאַגע עס ווערט געשאַפען און ווי שווער עס איז זיך צו אָריענטי-רען אין איהר. ספּעציעל פאַר אזעלכע גראָד-דענקענדע, פּאָליטיש-גאַנצע מענ-שען, ווי די ענגלענדער. אין אייראָפּאַ וואָלט מען זיך פון אזא פּראָבלעם ווי די ענגלישע, זיך אויסגעלאַכט. דאָרט האָט יעדעס לאַנד צעהנדליגער פּאָליטישע פּאַרטייען און פונדעסטוועגען גיט מען זיך אַנ'עצה. ביי די לעצטע וואַהלען אין פוילען זענען געווען זעכציג פערשיידענע פּאַרטייען; אין פראַנקרייך זענען אויך פאַרהאַן ביז עטליכע און דרייסיג פּאַר-טייען; ביי די לעצטע וואַהלען אין דייטש-לאַנד זענען געווען ביז צוואַנציג ליס-טען.

די ענגלענדער האָבען מורא פאַר די קאָמפּליקאַציעס פון דעם מעהר פון צוויי פּאַרטייען-סיסטעם, מען וויל אויפהאַל-טען אונטער אלע אומשטענדען די אלטע גאַנצקייט און איינפאַכקייט פון פּאָליטי-שען לעבען און דערום איז מען גרייט אפילו מקריב צו זיין איינע פון די עלטס-טע און גרעסטע פּאַרטייען אין דער ענגלישער געשיכטע. זאָל שוין בעסער די ליבעראַלע פּאַרטיי אונטערגעהן אונטער-געהן, אבי מען זאָל נישט וויסען פון די צרות פון קאָאַליציעס, און אַנדערע אַנ-שיקענישען פון צוברעקעלטען פּאָליטי-שען לעבען. פיל קאָנסערוואַטיווע ענג-לענדער זענען גרייט אפילו צו רעזיקי-רען מיט א סאָציאַליסטישער רעגירונג, אָבער נישט ברעכען זייער אלטע פּאָלי-טישע געוואוינהייט פון האָבען צוויי פּאַרטייען, אזוי טיף זענען איינגעוואָר-צעלט אין פאָלקס-כאַראַקטער געוואוינ-הייטען.

די מעגליכקייט פון די ליבעראַלען זיך צו פעראייניגען מיט די אַרבייטער און סאָציאַליסטען איז נישט בעשרענקט בלויז צו ענגלאַנד. אַנ'ענליכע שטרע-מונג מערקט זיך איצט אין דער גאַנצער וועלט. די הויפּט-סיבה דערפאַר איז אַנ' עקאָנאָמישע. די ליבעראַלע פּאַרטיי איז די פּאַרטיי פון קליינעם בעל-הבית און געשעפטס-מאַן און אט דער קלאַס מענ-שען ווערט איצט געדריקט און געשטיקט פון גרויסען קאַפּיטאַל נישט ווענינער פון דעם אַרבייטער.

עס איז דערום מעהר ווי נאַטירליך, אז ער זאָל אָנהויבען צו דענקען פון פעראייניגונג מיט די אַרבייטער.

אמת, דער מיטעל-קלאַס איז נישט אינגאַנצען סאָציאַליסטיש. אין תוך גע-נומען איז דער ליבעראַליזם דער געגענ-זאַץ צום סאָציאַליזם. דער סאָציאַליזם שטרעבט צו דער הערשאַפט פון דער געזעלשאַפט איבער דעם יחיד און דער ליבעראַליזם איז די לעהרע פון פער-קעהרטען: די רעכט פון דעם איינצעל-נעם געגענאיבער דער געזעלשאַפט; די סאָציאַליסטען זענען פאַר דער נאַציאָ-נאַליזירונג פון אלע אינדוסטריען און געשעפטען, און די ליבעראַלען זענען גע-גען דעם.

פונדעסטוועגען איז א פעראייניגונג פון די ביידע גאַנץ מעגליך, ווייל ערשטענס איז איצט דער ליבעראַליזם אזוי ווי דער סאָציאַליזם נישט דער זעלבער ווי ער איז אמאָל געווען, און, צווייטענס, האָ-בען די אַרבייטער אויך א טערעקאַ פּאַ-דערונגען אויסער דער סאָציאַליזירונג פון אינדוסטריען. די איינפיהרונג פון סאָציאַליזם איז דער לעצטער און העכס-טער שטאַפּעל פון דער אַרבייטער-פּאַר-טיי'ס פּראָגראַם.

ביז מען קומט צו דעם לעצטען שטאַ-פּעל זענען נאָך פאַרהאַן נעגוג פּאַרטען און וועלכע מען קאָן מיט'ן מיטעל-קלאַס יאָ איינשטימען, וואָרום זאָל מען דער-ווייל נישט מיטאַרבייטען מיט דער לי-בעראַלער פּאַרטיי און דעם אלטען, וואָס מען קאָן, און זיך צושיידען, ווען מען וועט קומען צו דעם פּונקט, און וועלכען מען קאָן נישט איינשטימען, צוויי מענשען קאָנען אמאָל געהען צו צוויי פערשידענע פּלעצער און דאָך זאָ-לען זיי פאַר א געוויסער שטרעקע געהן אויפ'ן זעלבען וועג. פאַרוואָס זאָל מען אזוי לאַנג ווי מען געהט יאָ צוזאַמען, נישט פעראייניגען די כחות צו פערגרינ-גערן דעם וועג און שנעלער ברענגען צום ציל?

צום ביישפיל: אז די ליבעראַלען און די אַרבייטער-פּאַרטיי זענען נעגען דער אויסלענדישער פּאָליטיק פון דער יעצ-טיגער רעגירונג, וועלכע געהט גאָר אָהן צוויי פעל אויפ'ן אלטען וועג פון געהיי-מער דיפּלאָמאַטיע און מיליטערישע פערבינדונגען און מלחמות; ביידע פּאַר-טייען זענען געווען נעגען דעם איבער-רייסען די בעציהונגען מיט רוסלאַנד; נעגען דעם איבעררייסען פון פלאָטען-אָפּמאַך מיט אמעריקא און נעגען דעם פערזוך צו שליסען א נייע אַליאַנץ מיט פראַנקרייך. מיט'ן סאָציאַליזם ניטאָ האָ-בען די אלע פראַגען מאַקע דירעקט גיט צו טון. זיי זענען אָבער אלע איינגעהויער וויכטיג פאַר דער נאַציאָנאַלער און אינ-טערנאַציאָנאַלער זיכערקייט פון ענג-לאַנד און פון דער וועלט.

די יעצטיגע אויסלענדישע פּאָליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג קאָן זיכער ברענגען צו נייע מלחמות און בלוט-פער-גיסונג. אז די ליבעראַלען, אז די אַר-בייטער-פּאַרטיי זענען און יעדער הינ-זיכט נעגען אזא מין מיליטאַריסטישער פּאָליטיק. פאַרוואָס זאָלען זיי נישט אויף דעם אליין זיך פעראייניגען און מאַכען זיכערער דעם שלום אויף דער וועלט? איז דאָס אליין נישט גענוג צו פעראייני-גען פּראָגרעסיווע מענשען פון פערשי-דענע פּאַרטייען?

נאָך א ביישפּיל: די ליבעראַלען האָ-בען אויסגעאַרבייט זעהר א גרויס פּראָ-גראַם פון לאַנד-רעפאָרמען, לויט וועל-כען די ערד אין ענגלאַנד דאַרף צוטיילט ווערען צווישען די אַרבייטסלאָזע אויף קליינע אויסצאָהלונגען. דאָס קאָן אפילו לעזען דאָס פּראָבלעם פון אַרבייטסלאָ-זיגקייט און פערבעסערן די עקאָנאָמישע לאַגע פון גאַנצען ענגלישען פאָלק.

סאָציאַליסטען קאָנען אינגאַנצען איינ-שטימען מיט אזא פּראָגראַם, ווייל עס איז א שריט צום סאָציאַליזם. פאַרוואָס זאָלען זיי זיך נישט פעראייניגען מיט די ליבעראַלען און איהם דורכפיהרען?

די ליבעראַלע פּאַרטיי איז א פּאַרטיי פון רעפאָרם און סאָציאַלע אויסבעסע-רונגען. דאָס זעלבע איז איצט אויך די אַרבייטער פּאַרטיי. זי קאָן דערום מיט פולער געוויסענהאַפטיגקייט זיך פעראיי-ניגען מיט די סאָציאַליסטען.

און אַנדערע ווערטער הייסט עס, אז אין ענגלאַנד געשעהט איצט דאָס זעלבע וואָס איז דער גאַנצער וועלט: די אַר-בייטער ווערען ווענינער רעוואָלוציאָנער און רעכטער, און דער מיטעל-קלאַס מעהר פּראָגרעסיוו און לינקער און דע-רום שטעהט איצט די פראַגע פון זייער פעראייניגונג אזוי שאַרף אויף דער טאָגעס-אָרדנונג.

וועגן גאַרנישט טון
(פעליעטאָן) — פון פּאַמפּאַדור

איך האָב אויך היינט
גאַר-ניט, וואָס צו טון,
גו, זעץ איך זיך שרייבען
וועגען' גע נישט טון.

איך האָב אלע מאָל געהאַלטען פון גאַרנישט טון.

עס איז א גרויסער ענין.
א געוואַלדיגע מדרגה.
א דערגרייכונג.
כדאי צו שטרעבען צו דעם.
עס בעצאָהלט זיך.
עס לוינט זיך.

זאָגט די גרויסע ערפאַהרענע לעבענס-ווייזהייט: טו גאַרנישט און אַנדערע וועלען פאַר דיר טון א סך.

מען קען זאָגען, אז דאָס איז אפילו א לעבענס-געזעץ פון מצרים ועד הנה.

פרעה האָט עס פּראַקטיצירט אויף א גרויסען אופן.

טו גאַרנישט און האָב אלץ!

נגידים ווייסען עס, פיהרען עס דורך; קבצנים שטרעבען דערצו.

פון אייביג עולם אזוי.

און אויב איהר האָט נאָך ספקות אין דעם, איז אָט האָט איהר אייך דעם קעניג פון ענגלאַנד.

דער קעניג פון ענגלאַנד האַלט ביים שטאַרבען איז דאָס זיין זאַך. טוט בכלל איז א פּריוואַטער ענין.

און אפילו א קעניג שטאַרבט פאַר זיך.

נור נישט דער טויט פון קעניג איז מיין טעמאַ היינט.

מיין טעמאַ איז וועגען גאַרנישט טון.

האָט דער ענגלישער קעניג, וואָס האַלט ביים שטאַרבען, אויסגעקליבען א קאָמיסיע פון זעקס, וואָס זאָל דערוויילע קעניגען איבער גרויס בריטאַניען אַנ-שטאָט איהם.

זעקס רעגענטען, א שטאַרקע פּער-טרעטערשאַפט.

און דאָ איז די העכסטע בעשטעטי-גונג פון דער פילאָזאָפיע פון גאַרנישט טון.

איהר פערשטעהט? — וואָס טוט דער קעניג פון ענגלאַנד אליין, ווען ער איז ביים פולען געזונד?

ער טוט גאַרנישט!

דאָס איז א פאַקט, וואָס עס ווייס גאַנץ ענגלאַנד און די גאַנצע וועלט.

און וואָס וועט טון די פערטרעטערשאַפט זיינע? — אויך גאַרנישט!

און דאָך האָט מען אויסגעקליבען אַזאַ גרויסע קאָמיסיע, וואָס זאָל פּער-טרעטען דעם גרויסען גאַרנישט טון.

גו, איז דאָס נישט א פרעהליכע סצע-נע אין א שטאַרב-טראַגעדיע?

און איך האָב געזעהן די זעקס פּער-טרעטער, געזעהן זיי אויף די בילדער אין די צייטונגען, געקוקט אויף זייערע פּנים'ער, געוואָלט דערגרונטעווען צי פערשטעהן זיי כאָטש דעם שפּאַס, וואָס מען האָט זיי צוגעוואָרפען צו שפּי-לען.

גו ווידער גאַרנישט.

זיי האָבען אלע אַזעלכע ערנסטע פּנים'ער.

שרעקליך!

אין ענגלאַנד נעמט מען דעם ענין שפּיל אין קעניג א פּנים זעהר ערנסט. די ענגלענדער זענען נישט נור גוטע סוחרים, נור אויך געשיקטע שוישפּי-לער.

און איך קוקענדיג אויף זיי האָב זיך צוזונגען:

זעקס רעגענטען
ווי די בערען,
און זיי טוען
גאַרנישט קעהרען...
זעקס פערטרעטער,
ווי די לייבען
און זיי טוען
גאַרנישט הויבען...

און איך טראַכט מיר וועגען דעם קע-ניג פון ענגלאַנד:

וואָס איז עס? א מאָנאַרך, צי א שפּיל-צייג? א קעניג, צי אַנ'אַנ-טיק?

עס לאָקט מיך אָן די טעמאַ:
א קעניג, וואָס טוט גאַרנישט,
און גיט איבער זיינע יורשים א ירושה פון גאַרנישט טון...

גאַרנישט טון — און דאָך איז עס א פיינע ירושה.

ווייל דער גאַרנישט טון איז אַזאַ גרויסער, וויכטיגער און געוויכטיגער, אז 5 מענער (איינע איז א פרוי), גרוי-סע קענער, איינער פון צווייטען נישט קלענער, איינער פון צווייטען נישט שעהנער מוזען איבערנעמען די משא...

און זיי טראָגען מיט אַזאַ ווירדע, קען עס זיין באמת, אז אין ענגלאַנד זאָל מען נישט כאַפּען דעם וויץ?

וואו איז בערנאַרד שאָו און טשעס-טערטאָן? פאַרוואָס לאַכען זיי נישט?

און איך רעכען נאָכאמאָל איבער די קאָמיסיע פון זעקס, וואָס דאַרף גאַרנישט טון און מיר ווילט זיך פרעהליך מאַכען זיך אויף זייער חשבון.

ווער איז די קאָמיסיע?
נעם איך און פערשרייב:
איינע איז דעם קעניג'ס ווייב,
דער צווייטער איז א „דיוק"
נויג זיך פאָלק און בוק!
דער דריטער איז אַנ'„ערל"
א פּלאַסטער'ל צום הערץ...
דער פינפטער איז א פּרינץ
ער איז כולו קינץ,
דער זעקסטער איז א לאָרד
מיט א באָרד, צי אָהן א באָרד?
(זיין פאָטאָגראַפיע איז נישט געווען אין די צייטונגען).

כאַ! כאַ! כאַ! נאָך אלעמען האָסטו, גאָט, בעשאַפען א פרעהליך וועל-טעל!

א וועלט מיט אַקראָבאַטען, קונצען-מאַכער, שווערדען-שלינגער, טראַהנען-אויפהאַלטער... א וועלט פון אויסגע-שפּילטע קרוינען אויף נאַרישע קעפּ, א וועלט פון שפּיל און גאַרנישט טון.

דאָס איז, וואָס איך זאָג:
א מענש דאַרף שטרעבען צו גאַרנישט טון.

גאַרנישט טון איז דער העכסטער לייטער פאַר קעניגען און געלד-מאַג-נאַטען.

מיט גאַרנישט טאָן
זיצט מען אויף טראָן...

א מענש ווערט געבוירען מיט א יחוס-בריף פון עלטערען און זיידעס, וואָס האָבען געטון גאַרנישט און ער ווערט הערשער.

און א גרויס לאַנד קוקט צו פערזאָרגט ווי עס שטאַרבט אַזוועק א מענש, וואָס האָט נישט, וואָס צו טון.

מאָדנע קאָמיש.

די אונטערשטע שורה: יודישע קינ-דער טוט גאַרנישט און איהר וועט ווע-רען „קעניגען", פון איינער קרוין לכל הפחות.

און איהר וועט איבערלאָזען אייערע קינדער א קעניגרייך פון גאַרנישט טון. און זיי וועט זיין גוט.

און זיי וועלען אויך בענטשען.

פאָלגט מיך, יודישע קינדער, פאָלגט אמאָל א קליגערען פון אייך!

לאדזשער כראניק.

סכסוך אין א פאבריק צוליב אורלויב.

(§) אין ליבערמאנ'ס פאבריק אויף גיערזשבאווא גאס איז אויסגעבראכען א סכסוך מיט די ארבייטער צוליב דער פאדערונג פון אורלויב-צייט. דער ענין ווערט איבערגעגעבען צום ארבייטס-אינספעקטאר.

בעריכט-מיטינג.

מארגען, דינסטאג, 8 אזייגער קומט פאר אין „התאחדות" (שענקעוויטשא 3/5) א גרויסער בעריכטס-מיטינג, אויף וועלכער דער מיטגליד פון אקציאנס-קאמיטעט ד"ר אריה טארטאקאווער וועט אפגעבען א בעריכט פון דער לעצטער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט אין בערלין.

וואס פאר א שטראפע דראהט, א סוחר אדער האנדווערקער

פאר נישט אויסקויפען א פאטענט

די לעצטע טעג פון אויסקויפען פאטענטען אהן שטראף

(ג) ווי בעקאנט, זענען פארהאן נאך געצעהלטע טעג אויף אויסצוקויפען פאטענטען אויפ'ן יאהר 1929. דער לעצטער טערמין דערצו איז דער 31. דעצעמבער ד. י. דעם 2 יאנואר 1929 וועט די שטייער-מאכט צוטרעטען צו קאנטראלירען, וועלכע האנדעלס-און אינדוסטריע אונטערנעמונגען עס האבען אויסגעקויפט פאטענטען, און צי די אויסגעקויפטע פאטענטען זענען די ריכטיגע.

עס איז דעריבער וויכטיג צו וויסען וואס פאר א שטראף-מיטלען די פינאנץ-מאכט האט פאר די, וואס האבען איבערהויפט נישט אויסגעקויפט קיין פאטענטען, אדער וואס האבען נישט אויסגעקויפט קיין ריכטיגען פאטענט.

אויב א סוחר, האנדווערקער אדער אינדוסטריעלער האט לגמרי נישט אויסגעקויפט קיין פאטענט שטעלט דער שטייער-אמט צונויף א פּראָטאָקאָל געגען בעטרעפענדען, וועלכער מוז בעצאהלען, א שטראף פון 3 ביז 20 מאל העכער פון דער סומע, וואס די געגעבענע פערזאן דארף בעצאהלען פאר א פאטענט. אויסערדעם מוז דער זעלבער אויסקויפען אין דער פינאנץ-קאסע א פאטענט און בעצאהלען פאר דער פערשפעטיגטער צייט 4 פראצענט א חודש פונם פרייז פון פאטענט. דער פאטענט מוז אין אזא פאל אויסגעקויפט ווערען אין משך פון 14 טעג נאכ'ן צונויפשטעלען דעם שטראף-פּראָטאָקאָל. אויב דער פאטענט ווערט אין די 14 טעג נישט אויסגעקויפט, האט דער פינאנץ-אמט דאס רעכט צו פערמאכען דאס געוועלב אדער ווארשטאט. דער אריינגאנג צום געשעפט ווערט דאן פערזיגעלט. עפענען דאס געשעפט קען מען נאר דאן, ווען עס איז שוין אויסגעקויפט א פאטענט. די שטראף פאר דער דאזיגער פערשפעטיגונג איז א גאנץ בעזונדערע זאך.

געגען דער בעשטימטער שטראף דינט דאס רעכט אין פערלויף פון 14 טעג ארייצוטראגען אין פינאנץ-קאמער א מאטיווירטען רעקורס. דערביי ווערען די 14 טעג גערעכענט פונ'ם טאג נאכ'ן בעשטימען די שטראף. צוליב'ן אפגעבען אזא רעקורס קאן די שטייער-מאכט נישט איינמאהנען די שטראף און מוז אפווארטען אויף דער ערלעדיגונג פונ'ם רעקורס.

אויב למשל, א סוחר האט נישט אויסגעקויפט קיין געהעריגען פאטענט, איז די זאך אזוי: קודם כל דראהט די געפאהר אויסצוהאלטען א שטראף, וואס עס ווערט אויף דעם סוחר אדער האנדווערקער ארויפגעלעגט. די שטראף בעטרעפט דריי מאל אזוי פיל, וויפיל עס בעטרעפט די דיפערענץ צווישען דעם פאטענט, וואס איז אויסגעקויפט געווארען און דעם פאטענט, וואס האט געדארפט ווערען אויסגעקויפט. חוץ מזה דארף מען (נאכ'ן בעצאהלען די אויבענדערמאנטע שטראף), נאך צוצאהלען צום ענטשפרעכענדען פאטענט די דיפערענץ און די פּראָצענטער פאר דער אפגעשלעפטער צייט.

ביי פאלען פון אויסגעקויפטע נישט-געהעריגע פאטענטען דארפען אפגעגעבען ווערען, אויף דער בעשטימטער שטראף, רעקורסען אויך צו דער פינאנץ-קאמער.

די דערמאנטע פערשריפטען וועגען פאטענטען בעציהען זיך אויך אויף רעגיסטראציע-קארטען פאר געשעפטען.

עס איז אויך כדאי אינטערצושטרייכען, אז דאס געזעץ וועגען פאטענטען זעהט פאר, אז אויב מען קען נישט איינציהען די בעשטימטע געלד-שטראפען פאר די אויבענדערמאנטע פאטענט-חטאים, ווערט די געלד-שטראף איבערגעטוישט אויף ארעסט.

די גרויסע געשעהעניש אין דער אויפבוי-ארבייט אין א"י.

א גרויסע און זעהר וויכטיגע געשעהעניש האבען מיר געהאט לעצטענס צו פערצייכענען אין ארץ-ישראל. ליידער איז די דאזיגע געשעהעניש דורכגעגאנגען כמעט אונבעקאנט דורך דער יודישער עפענטליכקייט אין פוילען.

אין אונזער אויפבוי ארבייט אין ארץ-ישראל האבען מיר דערגרייכט א ערפאלג פון היסטארישע בעדייטונג, א ערפאלג, וועלכער האט א אונגעהויערען גרויסען עקאנאמישען און אויך פאליטישען ווערט.

דער מפרץ-חיפה, דער גרויסער שטח-באדען צווישען חיפה און עכו, איז איבערגעגאנגען אין די הענד פון דעם יודישען נאציאנאל-פאנד, איז געווארען דאס אייגענטום פון יודישען פאלק.

כדי ווי געהעריג אפצושאצען די גרויסע בעדייטונג פון דער דאזיגער נייעסטער קניה פונ'ם קרן קימת מוז מען נעמען אין אכט, אז חיפה איז אהן שום ספק די צוקונפט-שטאט פון ארץ-ישראל. א דאנק דער ענטשטעהונג פון דעם האפען און דעם פאקט, וואס חיפה איז דער צענטראלער פונקט, וואו עס קרייצען זיך די באהן-ליניעס פון ארץ-ישראל און פון גאנצען נאהענטען מזרח— איז חיפה בערופען צו זיין דער וויכטיגסטער צענטער פאר'ן האנדעל און פאר דער אינדוסטריע נישט נאר פון ארץ-ישראל, נאר אויך פון אלע שכנות'דיגע לענדער. דער מפרץ-חיפה-באדען איז דער געביט, וואס אין זיין ריכטונג וועט מוזען געהען דער נאטירליכער וואוקס פון דער שטאט חיפה. אויף אזא אופן איז דעם קרן-קימת געלונגען צו בעקומען אין זיינע הענד א גרויסען באדען-רעזערוו פאר דער ענטשטעהענדער גרויס-חיפה, וואס עס האט געפעהלט אין תל-אביב און פאר וואס מיר האבען אזוי טייער בעצאהלט אין די יאהרען פון דער שטארקער ענטוויקלונג פון תל-אביב.

עס איז נישט דא דער ארט זיך אפצושטעלען אויף אלע גרויסע מעלות פון דער דאזיגער לעצטער קניה פון קרן-קימת. עס איז גענוג צו בעצייכענען, אז דורך אלע פאכמענער אין ארץ-ישראל ווערט די ערווערבונג פון מפרץ-חיפה בעטראכט אלס די צווייטע וויכטיגסטע דערגרייכונג פון דער יודישער נאציאנאלער באדען-פאליטיק אין ארץ-ישראל נאך דער קניה פון עמק-יזרעאל אין יאהר 1920.

עס פערשטעהט זיך, אז אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער נייער קניה האט דער יודישער נאציאנאל-פאנד גענומען אויף זיך א נייע גרויסע פינאנציעלע פערפליכטונג, וועלכע וועט מוזען געדעקט ווערען דורך דעם גאנצען נאציאנאלען יודענטום און דורך אלע פריינד פון דער דאזיגער פאפולערסטער יודישער פאלקס-אינסטיטוציע.

די ארבייט לטובת דעם קרן-קימת וועט איצט מוזען פערשטארקט און פערפילפאכט ווערען אין אלע לענדער פון דער וועלט, כדי צו ערמעגליכען דעם דירעקטאריום פון נאציאנאל-פאנד אין ירושלים אין דער צייט צו דעקען די געלד-התחייבות'ן, וועלכע ער האט אויף זיך גענומען צוליב דער קניה פון מפרץ-חיפה.

אויך אין פוילען, וואו עס איז היינטיגעס יאהר פּראָקלאמירט געווארען א 150 טויזענד דאלאר-קאמפיין פאר'ן יודישען נאציאנאל-פאנד וועט יעצט מוזען בעדייטענד פערשטארקט ווערען די ארבייט פאר'ן קרן-קימת און עס וועלען מוזען פערגרעסערט ווערען זיינע הכנסות.

עס איז קיין ספק נישט, אז דאס פוילישע יודענטום וועט שטעהן אויף דער הויך פון זיין אויפגאבע און וועט זיינע פליכטען פאר'ן יודישען נאציאנאל-פאנד ערפילען.

זונטאג, דעם 6/1 הויבט זיך אן ביי אונז אין לאדז א גרויסע אקציע לטובת דעם קרן-קימת. אין דער דאזיגער אקציע וועלען זיך בעטייליגען די מיטגלידער פון דער א"י-דעלעגאציע פון קרן-קימת, וועלכע ווייל(ט) איצט אין פוילען.

לאמיר האפען, אז די יודישע בעפעלקערונג פון לאדז וועט נישט בלייבען טויב אויפ'ן רוף פון א"י און וועט מיט דער גרעסטער בערייטווילליגקייט ערפילען איהר חוב פאר דער אויסלייזונג פונ'ם באדען אין א"י אלס נאציאנאלעס אייגענטום פונ'ם יודישען פאלק.

דער שווערער לעבענס-וועג פון א געטרייע פרוי

פינף מאל תנאים-געשריבען און צום סוף פערשוואונדען ווי אין וואסער אריין

(פון די טראגי-קאמישע ראבינאט-מעשה'לעך)

(ג) צווישען די אונגעצעהליגע פאמיליען-טראגעדיעס, וואס זענען א רעזולטאט פון „לינקע" ליבעס און שווינדלערישע גט'ן, איז זיכער הארצרייסענד די טראגעדיע פון דעם שוסטער-געזעלען חיים ווייצבערג און זיין ווייב שארנע מיט זייערע דריי קליינע קינדער.

דאס פאר-פאלק האט געלעבט צופריעדען און גליקליך, ווי די טויבען. קיין „יא" אין קיין „ניין" איז נישט געווען צווישען מאן און ווייב. דאס זיסע לעבען האט, פערשטעהט זיך, געדויערט נישט לאנג, ביז חיים'ען איז געפעלען געווארען אנ'אנדער פרוי, א מיידעל, וועלכע חיים נאר אין א קורצער צייט בעוויזען צו ווערען די פאקטישע „דאמע פון זיין הארץ".

זייט יענער צייט האט דער שוסטער-געזעלען אויסגעגעבען זיין גאנץ געלד אויף זיין געליבטע, און דאס פריהער-פערגעטערטע ווייב און קינדער האט ער געלאזט אויסגעהן פון הונגער.

דערביי איז חיים ווייצבערג נאך אנגענאנגען ביי זיין ווייב פאר א גוטען מאן און א גוטען פאטער; אויב זיין גאנץ פערדינסט איז אריינגעקראכען אין דער מויד, אין וועלכער ער האט זיך „פערליאפעט", האט עס פאר דער פרוי געהייסען, אז ער איז, נעבעך, ארבייטסלאז — פערדינט גארנישט — אט, ער איז גאנצע טעג און נעכט נישט אין דער היים, איז דאך קלאר, אז ער מוז געהן זוכען פרנסה, ווייל פון הימעל פאלט נישט אראפ קיין זאק געלד אין קאפ אריין.

די ארימע פרוי האט, אלזא, פרום, יודישליך, געליטען די צרות און געהאפט, אז איהר מאן וועט סוף כל סוף געפינען ארבייט און ווידער אויסלייזען די שטוב פון נויט און קעלט.

די צייט האט זיך אבער געטון דאס איהריגע. די „הערשערין פון חיים'ס הארץ" האט איהם פעסט ארייגעקריגען אין איהרע קלאמערן אזוי, אז אין געוויסען טאג — מיט העכער א יאהר צוריק, איז דער פערשוין געקומען צו זיין שארנע און מיט זיסע רייד איהר געמאכט דעם ביטערען פארשלאג צו גט'ן זיך, מחמת ער זעהט נישט פאר, אז עס זאל זיך גיך אויסבעסערען די לאגע, צוליב דעם וויל ער זיין פריי, כדי ער זאל קאנען וואנדערן אין דער וועלט אריין.

ס'איז געווען א ביטערער מאמענט. בעגיסענדיג זיך מיט בלוטיגע טרעהרען האט דאס ווייבעל זיך אפגעזאגט צו גט'ן דעם מאן ערקלערענדיג, אז צוזאמען מיט איהם וויל זי ליידען.

זעהענדיג, אז עס איז „ניע-פעטש", ס'געהט נישט, האט אונזער פערשוין קודם כל זיך ארויסגעטראגען פון לאדז, איז אוועק קיין שידלאוויעץ, וואו ער איז „געבוירען און געצויגען", ביים דארטיגען רב פארגעשטעלט זיין געליבטע פאר זיין ווייב שארנע און אזוי ארום ארויסגעקריגען א גט אויף זיין פרוי, וועלכע האט אפילו נישט געוואוסט, וואו איהר מאן איז אהינגעקומען.

אין א קורצער צייט ארום איז צו איהר אין שטוב אריינגעקומען א יונגערמאן, וועלכער האט ערקלערט, אז פאהרענדיג פון סקארזשיסק מיט דער באהן, האט ער געטראפען חיים ווייצבערג, וועלכער האט איהם געבעטען איבערגעבען געלעגענהייטליך זיין ווייב א בריף. די פרוי איז אונטער דער צייט שוין געווארען פארזיכטיג בנוגע איהר מאנ'ס בעציהונג צו איהר און, זי האט דעם בריף נישט געוואלט נעמען, האבענדיג א פערדאכט, אז אינעווייניג ליגט א גט פאר איהרעטוועגען, אזוי, איז

(ענדע—זייט 6)

געפאהר פון א טעקסטיל-שטרייק אין פאביאניץ.

(פ) נעכטען האבען די פראפעסיאנעלע פעראיינען אין לאדז עקומען א ידיעה פון פאביאניץ, אז די דארטיגע טעקסטיל-פאבריקאנטען קלייבען זיך צו רעדוצירען די ארבייטער לוינען. די לאדזער פראפ. פעראיינען האבען בעשלאסען נישט צו דערלאזען דערצו און צו דערקלערען א שטרייק.

אבאנירט

פון 1. יאנואר 1929 דאס „לאדזשער טאגעבלאט".

א בעגעגעניש מיט דעם בעריהמטען מאריס דע-קאברא

דע-קאברא איז היינט איינער פון די פאפולערסטע שרייבער אין אייראפא. — ער איז אויסגעוועזען די גאנצע וועלט. — זיין מיינונג וועגען זיינע ראמאנען און וועגען פרויען בכלל.

אסיפ דימאוו דערצעהלט אין ניו-יארקער „טאג":

אין דער טעאטער-לאזשע אויף דער פרעמיערע פון א נייער פיעסע, אין א קליינעם אינטימען וויענער טעאטער האב איך דערזעהן א שמאלען, גלאט-געגאלטען פנים.

— ווער איז עס? דאס פנים שיינט מיר אזוי בעקאנט צו זיין.

מען האט מיר געענטפערט, און דוקא מיט א געוויסען שטאלץ:

— דאס איז דאך דער וועלט-בעוואוסטער ראמאנען-שרייבער, מאריס דע-קאברא.

ער איז צופעליג אין וויען, געקומען צוזאמען מיט זיין פריינד, אונזער לאנדסמאן דזשעק סמיט „די וויספערינג באריטאן", וועלכער — צום ווארט גערעדט —האט גענומען וויען מיט שטורם.

מאנסיער דע-קאברא איז א פראנצויז. אין דעם לאץ פון זיין סמאקינג קאנט מען דערזעהן א שמאל, רויט בענדעל —ארדען פון „לעגיאן". ער איז פונקט אזוי בעקאנט אין פאריז ווי אין בערלין און וויען און ווער ווייסט? אין קאלקוטא און באמבעי און אויך — דאס איז שוין זיכער — בעקאנט און בעליבט אין האליוואוד.

מעהר בעקאנט ווי לעא טאלסטאי נעבעך ער איז געווען אין דעקאבראס יאהרען. אויך מעהר געלעזען, מעהר גריף בעקומען,—איבערהויפט פון פרויען, און מעהר געלד פערדינט — וועל, עס איז אזוי — און „הואט, טי העל, אר יו גאאינג טו דו אבאוט איט?"

א נייער טיפ פון א ראמאן האט זיך אריינגעגנב'עט אין דער ליטעראטור. אדער בעסער געזאגט, אין דעם ליטעראטור מארק. א ראמאן, וואס איז געשריבען אין אנ'אייזענבאהן-וואגאן און ווערט געליינט אין אנ'אייזענבאהן. נאך מעהר די האנדלונג קומט פאר אויך אין אין אנ'אייזענבאהן. דער טיטול אפילו, דער נאמען איז אויך פון דארט.

„מאדאנא אין איר סליפינג-קאר".

וואס-ושע דארפט איהר נאך? קאן מען בעסער און שארפער און בולט'ער אפשפיגלען דעם טעמפא, דעם נייעם דזשעז-ריטם אין א בוך, אין א ראמאן? די שורות אליין — אז מען שרייבט זיי אין אנ'עקספרעס-צוג, מוזען דאך טאנצען, מוזען דאך ארויפקומען משופע און קרום — אזוי קרום און צעבראכען און צוברעקעלט ווי די פאסירונגען פון היינטיגען לעבען.

מ. דע-קאברא איז געווען א זשורנאליסט, א רעפּאָרטער און א זעהר פעהיגער. אין אמעריקא וואלט ער געקאנט מאכען דיזעלביגע גרויסע קאריערע, וואס ער האט געמאכט אין פאריז. די פראנצויזישע צייטונגען האבען גוט אויסגענוצט דעם בעגאבטען יונגען רעפּאָרטער. שעהן, קלוג, גייסטרייך, געזונד. ער רעדט דייטש און ענגליש, פונקט אזוי גוט און וויציג ווי פראנצויזיש. מען האט איהם ארומגעשיקט איבער דער גאנצער וועלט. ער איז אין דער היים אין קאנסטאנטינאפאל, פונקט אזוי ווי אין טאקיא, אין אפריקע, ווי אין סיביר. זיינע נישט גרויסע אבער שארפע אויגען האבען בליק-שנעל אלץ אויפגעכאפט, אריינגעזויגען אין זכרון. ער האט זיך געטראפען מיט אלע גרויסע מענשען, געערדט צו די „הערשער" פון דער וועלט, געזעהן לענדער, לאנדשאפטען, פרויען, הייזער, בילדער, אויסשטעלונגען, מלחמות, גרויסע פאראדען—און אויף אזא שטייגער און דורך אזא בילדונג איז ער געקומען צו דער ליטעראטור.

פאר אייך וועט די דאזיגע ליטעראטור זיינע זיין פרעמד. איהר וועט זיך וואונדערן, איהר וועט פרעגען ביי זיך אליין:

— וואס איז דאס? א בריטער סינאפסיס פון א נאך נישט „אנגעדרעהטע" פילם.

יא, אמת. זיינע ראמאנען קאנט איהר זעהן אויף דעם ליינוואנט אנשטאט צו לייענען. זיי לאזען זיך „דרעהען" אזוי גוט, אזוי לייכט. ווייל דע-קאברא האט פיינט אידעען און געדאנקען און אפילו כאראקטערס. אפשר אויך פערקעהרט, זיי האבען איהם פיינט. אבער דער מאסען-לעזער, דער דזשעז-לעזער אין פאריז, בערלין, לאנדאן, ניו-יארק און אין די אלע היינט-לויפענדע אייזענבאהן-וואגאנען — דער דאזיגער לעזער קימערט זיך ווייניג וועגען אידעען און געדאנקען. און אזוי האט דער פערפאסער געפונען זיין לעזער. און דער לעזער — זיין פערפאסער — דעם אינטערנאציאנאלען, קאסמאפאליטישען מאריס דע-קאברא.

דער מחבר פון „מיין פריינד. דער גנב" און „מאדאנא אין סליפינג קאר" קאן אייך אויסלערנען ווי מען מוז איצט שרייבען. ער וועט אין גיכען האלטען א לעקציע אין פאריז אונטער דעם שארפען נאמען:

„די פען אין קאקטייל".

דע-קאברא שמייכעלט: זיינע דינע ליפען פערציהען זיך אין א מעפיסטא-סארקאסטישען שמייכעל, ער זאגט:

— דער רעצעפט צו שרייבען און צו האבען אנ'ערפאלג, איז גאנץ איינפאך: שפאנענדע האנדלונג, א סך ארומפאהרען אין דער וועלט, צעהן יאהר זיין א רעפּאָרטער, נישט לייענען פרעמדע ראמאנען, נאר אייגענע אייגענע, ענטפערען יעדען בריף — ספעציעל ווען עס איז פון א פרוי.

מיר זיצען צוזאמען נאך דער פארשטעלונג ביי דער ציגיינער — אמת'ע ציגיינער, נישט אנגעשטעלטע פון טעאטער. דער בעוואוסטער שוישפילער, אסקאר בערעגי, וועלכער האט מיטגעשפילט מיט מאריס שווארץ אין זיין פילם „יזכר", איז אויך דא: ער איז דאך אנ'אונגאר — א יוד אויך, פערשטעהט זיך — און זינגט זעהר שעהן אונטער דעם אקאמפאנימענט פון דעם וואונדערבארען ציגיינער-ארקעסטער.

דע-קאברא רעדט פון פרויען און איך העלף זיך צו.

— די מאדערנע פרוי? — פרעגט ער זיך אליין און ענטפערט, — איך ווייס נישט אייגענטליך וואס דאס מיינט. דעם אמת געזאגט, איז דען פאראן אויף דער וועלט אזא זאך ווי די מאדערנע פרוי? די פרויען און די ליבע פערבלייבען שטענדיג די זעלבע. קאן מען דען רעדען פון א „מאדערנעם רעגען"? אדער פון א מאדערנעם פייער, וואסער און פייער און פרויען און ליבע ווערען נישט אלט און נישט מאדערן. דער רעגען איז פונקט אזוי נאס ווי אין מבול'ס צייטען, כאטש מען האט היינט א שירם און דעמאלט האט מען איהם נישט געהאט, און דער פייער ברענט פונקט אזוי שטארק ווי דעמאלט. ווען פּראָמעטעאוס האט איהם אוועקגע'גנב'עט פון די בלינדע געטער. חוה האט געגעבען אדמ'ען דעם עפעל מיט א נאקעטער האנד. היינט טוט די פרוי פונקט דאס זעלבע, נאר זי טראגט אויף דער האנד א פערפומירטע הענטשקע. אבער דער עפעל איז דאך געבליבען דער זעלבער.

מיר לאכען. דע-קאברא שמייכעלט ווי מעפיסטא און רעדט ווייטער:

— צוליב דער מלחמה האט זיך דער עקאנאמישער צושטאנד אין אלע לענדער גרינדליך פערענדערט. עס איז געקומען די צייט, ווען די פרוי איז געצוואונגען צו געהן ארבייטען; כדי בעסער זיך צוצופאסען צו דער ארבייט, האט זי זיך אפגעשוירען די האר, אנדערש, איינפאכער און היגיענישער אנגעטון. אבער מיינט איהר, אז זי איז דורך דעם גליקליכער געווארען? איך בעקום הונדערטער און הונדערטער בריף פון פרויען, וועלכע פערנעמען גאנץ הויכע און גוט-בעצאהלטע שטעלעס. אבער געלד און מאכט איז פאר א פרוי נאר א נעבען-זאך.

— וואס-זשע איז די הויפט-זאך? — האט קאקעטיש א פרעג געטון א שעהנע שוישפילערין, וועלכע האט מיר פריהער א שושקע געטון:

— איהם קאן מען נישט זאגען ניין.

— אה! — האט זיך דער ראמאניסט צולאכט. — איהר ווייסט עס גאנץ גוט. דאס דארף איך אייך נישט דערצעהלען.

— איהר וואוינט אין פאריז? דארט שרייבט איהר אייערע ראמאנען און אייערע פילמען?

— ווער קאן דען שרייבען אין פאריז? ניין. איך ארבייט שטענדיג אין אנ'איינזאם ארט, וואו קיין מענש און קיין פערלעגער און קינא-אגענט קאן מיך נישט אויפזוכען. אין פאריז מאך איך נאר מיינע געשעפטען און שרייב אונטער קאנטראקטען.

— פערדינט איהר א סך געלד? — האט פלוצלינג א פרעג געטון די שעהנע שוישפילערין.

מ. דע-קאברא האט גאנץ אפענהערציג אנגעפאנגען צו דערצעהלען פון זיינע פערדינסטען:

— מיין ערשטער ראמאן מיט דעם נאמען „מיין פריינד דער גנב" האט מיר געבראכט א מאראלישען ערפאלג, איהר ווייסט וואס עס מיינט? גארנישט מיט גארנישט. מיין לעצטער ראמאן, „מאדאנא אין שלאף-וואגאן", איז פערקויפט געווארען ביז היינט אין א האלבען מיליאן עקזעמפליארען. ער איז איבערזעצט אין 28 שפראכען — אפילו אין כינעזיש און פערסיש און יודיש אויך. א חוץ דעם איז ער פערקויפט פאר א פילם און איצט וועט מען מאכען-פון איהם א דראמע. יא, איך קאן זיין גאנץ צופרידען מיט מיינע האנאראַרען.

יא, איך האב געזעהן פאר זיך א נייעם טיפ פון א שרייבער. דער מאסע-מענש, דער גרויסער בריטער עולם פון דער וועלט, וואס איבערפיהלט די קינא-הייזער, האט געפונען זיין שרייבער, זיין לעהרער פון לעבען, זיין ריכטער, וואס רעדט צו זיי אויף אנ'אינטערנאציאנאלער קאסמאפאליטישער שפראך. די מלחמה האט טויט געמאכט דעם אומשטערבליכען טאלסטאי און אומשטערבליך געמאכט דעם טויטען דע-קאברא. איז עס נאר אנ'איבערגאנג-פעריאדע? אדער טאקע שטארבט אפ די קונסט מיט איהרע אידעאלען און הויכע געדאנקען?

ווען איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'אייביגער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

טראגישער זעלבסטמארד פון א יונגענמאן

אינ'ם הויז, וואו עס זענען ערמארדעט געווארען די טישער'ס

די סבה פונ'ם זעלבסטמארד — פאמיליען-סכסוכים

אין הויז אויף פעטריקאווער 117, וואו עס איז מיט א פאר וואכען צוריק פאר-געקומען דער שרעקליכער מארד פון די טישערס, האט זיך נעכטען ווידער אפ-געשפילט א שוידערליכע טראגעדיע, וואס האט זיך געענדיגט מיט'ן טויט פון א מענש.

און דאס מאל האנדעלט עס זיך נישט וועגען א מארד אין דער פינסטערניש פון דער נאכט, וואס א קאלטער גזלן האט אויסגעפיהרט צוליב רויב-צוועקען, נאר א בלוטיגע פאמיליען-דראמע, איינע פון יענע שטילע טראגעדיעס, וואס דריקען זיך און שטיקען און דער שטיל ביז דער פינסטערליכער אפהילך פון א רעוואל-ווער-שאס דערגעהט צו די אויערן פון דער גאס און מענשען ווערען אויפגעצי-טערט פון דעם גרויליכען בילד, וואס עינטפלעקט זיך פלוצלינג פאר זייערע אויגען.

אזא פאמיליען-טראגעדיע האט זיך זינט א פאר חדשים אפגעשפילט אין א ענגען קליינעם צימערל אויף פעטריקא-ווער 117.

ביי איינעם סאלאמאנאוויטש האט דארט געוואוינט א יונגער 24-יעהריגער כיב-לאקסאטאר, א געוויסער בעאמטער סטעפאן ווארדאק. מיט א צייט צוריק האט ער זיך פערליבט אין א מיידעל, געווען איבערגליקליך פון איהר גענגען-ליבע און געטרוימט צו פערברענגען א רוהיג גליקליך לעבען מיט זיין בעשער-טער. האט ער מיט פיר חדשים צוריק חתונה געהאט און זי אריינגענומען צו זיך אין זיין קליינעם צימערל, וואו ער האט געוואוינט אלס סוב-לאקאטאר.

דאס בלאנדע 18-יעהריגע מיידעל האט זיך אבער באלד נאך דער התונה ארויסגעוויזען אלס א ווייבעלע-מייזעלע, וואס האט דעם יונגען מאן אנגעהויבען צו פערגיפטען די טעג און די נעכט און יעדען טאג זענען דארט פארגעקומען נאדערע סצענעס. פאר מענשען האט מען אבער געהאלטען פאסאן, קיינער פון די שכנים האט נישט געוואוסט, וואס פאר א ווילדע סצענעס עס קומען דארט פאר צווישען די ענגע פיר ווענד.

דער יונגערמאן איז געווארען בלאסער און בלאסער, ביי דער ארבייט איז ער געווען א דענערווירטער, אפטמאל האט ער בעקומען נערווען-אטאקען, אבער קיי-נעם האט נישט געקאנט איינפאלען, אז די סיבה דערפון איז זיין יונג ווייבעלע, וואס האט מיט איהם חתונה געהאט אוים ליבע...

און נעכטען מיטאג-צייט האט זיך אין דעם קליינעם צימערל אויף פעטריקא-ווער 117 פלוצלינג דערהערט א קנאל פון א רעוואלווער. מויט-בלאסע זענען זיך צוגעלאפען די שכנים און דער-זעהען פאר זיך א שוידערליך בילד. דער יונגער סטעפאן ווארדאק ליגט א פער-בלוטיגטער אויסגעצויגען אויפ'ן בעט און אין דער שוין האלב-פערשטייפטער האנד רוהערט זיך נאך א רעוואלווער.

ווארדאק איז בעגאנגען זעלבסטמארד. דאס איז געווען א פאר מינוט נאכדעם, ווי זיין יונג ווייבעל, דאס בלאנדע 18-יעהריגע מיידעל, וואס האט איהם גע-זאלט ברענגען ליבע און גליק, איז נאך א ווילדער פאמיליען-סצענע ארויסגע-גאנגען פון שטוב...

די שכנים האבען גערופען פאגאטא-וויע, אבער צו ראטעווען איז שוין קיי-נעם נישט געווען. ווארדאק איז געשטאר-בען איידער די פאגאטאוויע איז געקו-מען.

דער טראגישער זעלבסטמארד האט געמאכט אנ'איינגעהויערען רושם אין יענעם הויז, וואו די שכנים שטעהען נאך אונטער'ן צייכען פון דעם בלוטיגען מארד איבער די טישערס.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקן מ. עפשטיין, פעטריקאווער 225; מ. בארטאשעוויטש, פעטריקאווער 95; מ. ראזענבלום, ציגעלגאס 12; נארפיין, וואלבארניא 54; י. קאפראצקי, נאווא-מיעיסקא 15.

א געהאנגענער אין א קעלער.

6 חדשים איז דער הערפער געהאנגען אויף א שטריק אין קעלער און צעפרעסען געווארען פון מייז

שרעקליכע ענטדעקונג אויף אבראמאווסקא-גאס

(—) נעכטען פריה האט איינער פון די לאקאטארען פון הויז אויף אבראמאווסקא 16 (געוו. גובערנאטארסקא) געמאכט א שרעקליכע ענטדעקונג. אין קעלער פון הויז, און וועלכען עס געפינען זיך די קעמערלעך פון די לאקאטארען, האט ער געפונען הענגען אויף א שנור א טויטען קערפער, וואס געפינט זיך אין א צושטאנד פון פינאנדערפאלונג.

א דערשראקענער איז דער לאקאטאר ארויסגעלאפען ארויס אויפ'ן הויף און גע-מאכט א געוואלד. מען האט תיכף זוענען פאל געמאלדען דעם אויספארשונגס-אמט. די דורכגעפיהרטע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דאס איז דער קערפער פון אטאן בויער, א לאקאטאר פון זעלבען הויז. בויער, א סעזאן-ארבייטער האט געוואוינט צוזאמען מיט זיין מוטער גערטרודא און א שוועסטער אויפ'ן ... יר מען שמאק. עס איז איהם שלעכט געגאנגען. אבער לעצטענס האט ער פון זיין שוועסטער אין אמעריקא בעקומען א שיפס-קארטע מיט געלד און ער האט זיך געגרייט צו פאהרען קיין אמעריקא.

דעם 7. יוני האט ער זיך געזעגענט מיט זיין מוטער, וואס האט איהם בעגלייט צו דער באהן און ער איז אוועק-געפאהרען. וואס דערנאך איז פארגע-קומען, איז לעת עתה נישט בעוואוסט.

אז מען האט דער אלטער מוטער גע-וויזען דעם פערפוילטען קערפער, צוטרע-סען פון מייז פון איהר יונגען 23-יעהרי-גען זוהן, האט זי גענומען חלש'ן און מען האט פון איהר גארנישט געקאנט געוואויער ווערען.

וואהרשיינליך האט ער פערלוירען די רייזע-הוצאות, וואס ער האט ביי זיך געהאט אויף צו פאהרען קיין אמעריקא, און ער איז בעגאנגען זעלבסטמארד. דער טויטער קערפער איז אין קעלער געהאנ-גען בערך 6 חדשים. דער איינגאנג פון קעמערל איז געווען פערלעגט מיט ברע-טער און דעריבער האבען די לאקאטא-רען נישט פריהער ענטדעקט דעם קער-פער.

דער קערפער ווערט איבערגעפיהרט אין פראסעקטאריום און די סעקציע וועט ערשט פעסטשטעלען צי האבען מיר טא-קע צו טון מיט א זעלבסטמארד, אדער אפשר איז דא אויסגעפיהרט געווארען א מארד.

פראווינצער יוד איבערגע-פאהרען פון אנ'אויטא

און בעקומען א שנעון-אטאק.

שרעקליכער פאל אויף נאוואמיעיסקא-גאס

(ג) נעכטען האלב 8 אזייגער איז דער קעוואלער יוד גאנשעראווסקי, ארבייטער געהענדיג די נאוואמיעיסקא צו דער גאס „נאך לודקאן", פלוצלינג אומגעווארפען געווארען פון א דורכפאהרענדיגען אוי-טאמאביל. דער אויטא איז ראש ארי-בערגעפאהרען מיט איינע רעדער דעם קאפ פון'ם פראווינצער יוד, וועלכער האט בעוויזען צו געבען בלויז א שטארקען געשריי און איז געבליבען ליגען אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד.

פארבייגייענדער האבען דעם אהנמעכטי-גען יוד אראפגעכאפט פון מיטען פאהר-וועג און איהם גענומען ראטעווען. ווען דער יוד איז אפגעמונטערט געווארען, האט ער ערקלערט, אז עס איז איהם שוין בעסער (קיין בלוט-וואונדען האט מען ביי איהם נישט בעמערקט), נאר ווילענדיג זיך אויפשטעלען, האט ער בע-קומען א שנעון-אנפאל.

פאגאטאוויע האט גאנשעראווסקי'ן אפגעפיהרט אין שטאטישען זאמעל-פונקט.

גאנשעראווסקי איז געקומען קיין לאדז איינצוקויפען א ביסעל צעלנים-סחורה פאר זיין קרעמעל אין קעוואל. נעבען ווראצלאוועק.

פייערליכע אקאדעמיע לכבוד דער א"י-דעלעגאציע פון קרן קימת.

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט קומט זונטאג דעם 6. יאנואר קיין לאדז די א"י-דעלעגאציע פון קרן-קימת, וועלכע בעשטעהט פון העברעאישען דיכטער און שריפטשטעלער ה' נתן ביסטריצקי, דעם מיטגליד פון אקציאנס-קאמיטעט און בעקאנטער פיהרער פון דער א"י-דיגער ארבייטערשאפט, ה' א. הארצ-פעלד, הרב רב קוק פון עפולה און ה' מ אזרחי.

ליבוד די חשוב'ע געסט וועט דעם קומענדיגען זונטאג דעם 6. ה. ח. אנגע-געארדענט ווערען אין „פילהארמאניע" זאל א פייערליכע אקאדעמיע, אויף וועל-כער די דערמאנטע געגעזעהענע ארץ-ישראל-טוער וועלען ארויסטרעטען מיט רעדעס.

מיט דער אקאדעמיע ווערט גלייכצייטיג געעפענט די קרייז-קאנפערענץ פון קרן-קימת, וואס וועט פארקומען דעם קומענדיגען זונטאג און מאנטאג און אונזער שטאט מיט דער בעטייליגונג פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע.

די פעראינטערעסירונג מיט דעם בעזוך פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע בכלל און מיט דער אקאדעמיע בפרט, איז א זעהר גרויסע.

אלעקסאנדער רבי אין לאדז אויף א חינוך ספר-תורה.

(ג) פאריגען מיטוואך איז אין אלעק-סאנדערער שטיבעל אויף פעטריקאווער 82 פארגעקומען א חינוך ספר-תורה. צום חינוך איז ספעציעל געקומען דער אלעק-סאנדערער רבי. הרב ר' שמחה אובער-בוים, סעג. בורזינער, פרנס רוס, א. א.

נאך דעם חינוך איז פארגעקומען א גרויסע חסיד'ישע משתה, וואס האט זיך פערצויגען ביז דאנערשטאג און ווי-סעו טאג ארייז.

לאדזער קליינינקייטען

די „אגודה" און — די פריזירס...

נישט אנדערש, אז די „אגודה" האט דאס אויסגעפועלט, אז מוסר העלפט נישט, אפילו דער „יוד" העלפט וועניג, און די „קליפה" רחמנא לצלן פערשפרייט זיך. האט מען זיך אנ'עצה געגעבען. וואסערע עצה? דאס ערשטע האט מען זיך א נעם געטון צו די גלוחים — די גאליע-בראדניקעס הייסט עס. און ווי אזוי מאכט מען, אז די גאליע-בראדני-קעס זאלען זיך אויפהערען צו גאליען? נישט מיט דער הילף פון די „שומרי הדת", נישט מיט דער הילף פון „יוד" נייערט מיט דער הילף — פון די פריזיער'ס אליין. ווי אזוי? גאר פשוט: מ'עס מא-כען א זלאטי א קראץ און באסטא.

לויפען טאקע איצט די גלוחים ארום מיט צעבלוטע קעפ און - בעוואקסענע בערד. ס'טייטש, שרייען זיי: וואו איז דער יושר? עפעס איז דאך דאס אנ'ארי-טיקעל פון ערשטען געברויך (נישט לויט'ן „יוד"...) — ווי מאכט מען עפעס א השגה אהן דעם בעל-הבית? יא דערלעגט די ארבייטער, אבער דערלעגען דערלעגט דאך דער קליענט נישט דער פריזיר-מייסטער. דארף מען דאך על כל פנים פרעגען דעם, וואס דארף עפענען דעם טייסטער... נישט נאכ'ן אפראזירען דער-צעהלט מען ערשט די מעשה: ס'קאסט א זלאט א קראץ.

ווי די מעשה זאל נישט זיין, איז דאס א וואויל שפיצעל פון דער „אגודה". נישט יעדער איז דאך בכח צו משלמן זיין א קראץ א זלאט.

—זשאו—

סאציאל-עקאנאמישע בעראטונג פון „התאחדות" אין פוילען

דעם 9. ד. ח. איז פארגעקומען אין לאדז א „התאחדות"-בעראטונג, געווידמעט סאציאל-עקאנאמישע אויפגאבען פון דער פארטיי. אין דער ראזינער בע-ראטונג, צוזאמענגערופען דורכ'ן אלפוילי-שען צענטראל-קאמיטעט פון התאחדות האבען זיך בעטייליגט א חוץ מיטגלידער פון צ.ק. אויך א רייה מיטגלידער פון לאדז, ווארשא, קראקא און לעמבערג, וועלכע שטעהען בראש פון סאציאל-עקאנאמישע אינסטיטוציעס. אין רעזול-טאט פון דער בעראטונג זענען צוו. אנד. אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלו-ציעס וועגען דער שטעלונג פון „התאח-דות" צו דער קאאפעראטיווער בעווע-גונג:

א) די ציוניסטישע ארבייטס-פארטיי „התאחדות" אין פוילען שטעלט פעסט, אז די יודישע קאאפעראטיווע בעוועגונג דארף זיין אנ'אומאפהענגיגע, אונפאר-טייאישע און מיט אנ'אומפשיטענער נא-ציאנאלער טענדענץ.

ב) כדי צו זיכערן די דורכפיהרונג פון די איבערגעדערמאנטע פאסטולאטען און כדי צו פערהיטען, אז די יודישע קאא-פעראטיווע בעוועגונג אין פוילען זאל נישט אריינפאלען אין די הענד פון נים-געזעלשאפטליכע עלעמענטען, וועלען די פארשטעהער פון „התאחדות" שטרעבען צו פערטראייען אינערהאלב דער קאא-פעראציע אלע די עלעמענטען, וואס שטע-הען אויף דעמזעלבען שטאנדפונקט.

ג) זעהענדיג אין דער קאאפעראציע איינעם פון די וויכטיגסטע פאקטארען אין פראצעס פון פראדוקטיוויזירונג פון די יודישע פאלקס-מאסען, בעשליסט די ציוניסטישע ארבייטס-פארטיי התאחדות אין פוילען צו שטיצען זיך אינערהאלב פון דער קאאפעראציע, אין דער ערש-טער רייה אויף די ארבייטענדע שיכטע פון פאלק.

זיך געפונען

אריגינעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. ליטוויץ

(פארטזעצונג).

— הלואי זאל די צייט, וואס גיכער קומען! האט שושנה געזאגט.

— אמת! — האט שווארצקאפ אויסגערופען.

— האט איהר אויך געקענט זיין פערשוואונדענע שעהנע „בארעמהערציגע שוועסטער"?

— יא און ניין, — האט שווארצקאפ געענטפערט. — כ'האב איהר נאר איינמאל געזעהן פון דער ווייטען, ווען זי האט געהאלטען איהר רעדע מכח די „לעבענס-באדינגונגען". זי האט אויסגעקוקט פונקט, ווי איהר.

— יא, דער גרויסער אמעריקאנער האט עס מיר אויך עטליכע מאל געזאגט אז זי איז געראטען אין מיר, ווי צוויי טראפענס וואסער, — האט שושנה געזאגט געטראכט, און ווי עפעס א שאטען וואלט בעדעקט איהר ליכטיג פנים.

— איהר ווייסט, וואס איך טראכט איצט? — האט זי פלוצלינג א פרעג געטון.

— וואס בין איך א נביא, שושנה?

— ברודער שווארצקאפ! איך בין בשום אופן נישט אבערגלויביש, אבער כאך וואלט איך זעהר וועלען, אז נאך אייער זאל האבען אין דעם מאמענט די זעלבע געדאנקען, וואס איך, מיר דאכט, אז איך וואלט געפיהלט, אז עס איז א מין נבואה, אז מיינע געדאנקען זענען אמת'ע, און זיי וועלען מוזען מקוים ווערען. איך האב די זעלבע געדאנקען געהאט דאן, ווען דער אמעריקאנער האט מיר דערצעהלט די טרויעריגע געשיכטע, און אויך איצט, טרעטען פון מיר נישט אפ די זעלבע מחשבות און די זעלבע געדאנקען...

— ווייסט איהר וואס, שושנה! — האט שווארצקאפ שטיפעריש געזאגט. — לאמיר זיך ביידע פערטראכטען, און אויב אונזערע ביידענס געדאנקען וועלען שטי-מען, איז א סימן, אז דאס איז דער אמת, און דאס וועט מוזען מקוים ווערען. — זיי האבען זיך ביידע פערטראכט...

— איצט זאגט מיר, וואס איהר האט געטראכט? — האט שושנה די ערשטע גוויסבעשריגען.

— גוט, איך וועל אייך זאגען אבער מיט א תנאי, אז אויב אונזערע געדאנקען וועלען שטימען, זאלט איהר מיר פון איצט אן מעהר קיין זאך נישט פרעגען, כאטש איהר וועט זעהן פון מיר משונה'דיגע ווילדע זאכען, און קיינער זאל דערפון נישט וויסען. עס זאל בלייבען א סוד.

— איך וועל מיט פערגעניגען איינשטימען צו אייערע בעדינגונגען, און איך וועל פאלגען און שווייגען, ווייל איך האב צו אייך מיין פולען צוטרוי! — האט שושנה געענטפערט.

— שווארצקאפ האט גערעדט שטיל און סודות'דיג:

— ס'איז מיר אין דעם מאמענט אריינגעפלויגען א געדאנק, אז די פער-שוואונדענע שעהנע בארעמהערציגע שוועסטער בערטע, איז די הויפטריכטערין בעס-קע, אייער שוועסטער, וועלכע איז פערשוואונדען פון דער רויטער מדינה שוין צוויי יאהר צייט. און דאס זעלבע האט איהר אויך געטראכט?

— אמת! — האט שושנה מיט א ליכטיגען פנים אויסגעפינען. ביידענס אוי-גען האבען גענומען לייכטען, ווי צוויי זונען, און ביידע געארעמט זענען ארויס צו יהודה'ן מיט די קינדער.

— נעמט צו אייער ווייב פון מיר — האט שווארצקאפ געשריגען, און אליין האט ער געכאפט דער קליינער מרים'לען אויף איין האנד און אלעקסאנדער'ן אויף דער צווייטער און האט זיך געלאזען לויפען, ווי א יונגער לייב.

— א מערקווירדיגע פערזאן! — האט שושנה געזאגט.

— א גרויסער יוד! — האט יהודה בעמערקט.

29-טער קאפיטעל

זיי ווילען פאנגען שושנה'ן.

מעדוועדיעוו זיצט אין גארטען און ווערט צופלאצט פון געלעכטער. „נו וועט זיך דאס פערקאכען א קאשע! טשארט פאבערי! כא, כא, כי כי כי".

טשערטשינסקי פרעגט איהם:

— וואס איז מיט דיר די שמחה אזוי? וואס האסטו זיך אזוי צו כאכאכאט-שעט? — און מעדוועדיעוו האלט זיך ביי די זייטען, און רעדט אלק, ווי פאר זיך: „נו וועט זיך דאס פערקאכען א קאשע, טשארט פאבערי!

— וואס פאר א קאשע? — פרעגט טשערטשינסקי זעהר נייגעריג.

— דו זעהסט נישט חבר, וואס דא קוקט זיך? כא, כא, כא!

— וואס קאכט זיך? — ווערט טשערטשינסקי אומגעדולדיג.

— עך, טשערטשינסקי! דו ביזט אנ'עזעל! זעהסט גארנישט, ווי די שעהנע פאלעסטינקע האט זיך פערליבט אין שווארצקאפ'ן?... טשארט פאבערי! כא, כא, כא!

— וואס? איך פערשטעה נישט. — פלאצט ביי טשערטשינסקי דאס געדולד.

— כ'האב דאך געזאגט. אז דו ביסט א פאלעסטינער עזעל. — ענטפערט מעדוועדיעוו און האלט זיך ביי די זייטען פון לאכען.

— נו, זאל זיין, אז איך בין א עזעל, א פאלעסטינער עזעל, אבער רעד דייטליכער!

— דו זעהסט גארנישט, ווי זיי געהען געארעמט אט אזוי, ווי צוויי פערליבטע?

טשערטשינסקי האט זיך גענומען ארומקוקען אין אלע זייטען, און האט דער-זעהן פון ווייטען, ווי שווארצקאפ געהט געארעמט מיט שושנה'ן, און ס'האט איהם אנגעכאפט א רויט טייוועלש געלעכטער.

— איצט פערשטעה איך, טשארט פאבערי! — און ביידע טייוואלאנים האבען זיך געהאלטען ביי די זייטען, „נו א קאשע פערקאכט", האבען ביידע געכאכאכאט-שעט.

— די שעהנע פאלעסטינקע ווייס גארנישט, אז אונטער די מאנסבילשע קלי-דער פון אונזער שווארצקאפ'ן געפינט זיך אזא שעהניקע זשידאווקע, חי זי! כא, כא, כא!

— דו ווייסט, חבר טשערטשינסקי! מיר איז איינגעפאלען א טייוועלשע פלאן, טשארט פאבערי! — זיי האבען זיך ארומגעקוקט, אויב עמיצער הערט זיי נישט אונטער. — מעדוועדיעוו האט זיך אנגעבויגען צו טשערטשינסקי'ן און שטיל געזאגט:

— מען דארף צוגעבען חשק אונזער שווארצקאפ'ן, ער זאל פערפיהרען אנ'-אמת'ן ראמאן אט מיט דער פאלעסטינקע, און נאכדעם וועלען מיר אונטערשיקען יהודה'ן, אז ער זאל אליין זעהן מיט זיינע אויגען, ווי זיין ווייבעלע קושט זיך און האלזט זיך מיט א פרעמדען מאנסביל....

— און וואס וועט זיין נאכדעם? — האט טשערטשינסקי געפרעגט. זעהענדיג אז די פאלעסטינקע איז איהם געווארען פאלש, און זי שפילט זיך מיט פרעמדע אונטער זיינע פלייצעס, וועט ער זי גלייך אפ-גט'ן, ווייל ביי די יודען, פערשטעהסטו מיך, איז דאס דאס גרעסטע פערברעכען נאכדעם וועלען מיר זיך כלומר'שט ארויסווייזען פאר איהרע בעסטע פריינט, ביז מיר וועלען איהר פערנארען אויף א שיף.

— נו, און נאכדעם? — האט ביי טשערטשינסקי'ן געפלאצט די געדולד.

— נאכדעם, חבר'ל, וועלען מיר זי איבערגעבען אין די הענד פון רויטען טריבונאל, אלס די הויפט-ריכטערין בעסקע, און דער „טשעקא" וועט שוין וויסען, וואס צו טון מיט איהר, מיר וועלען דערמיט האבען דערגרייכט פיל זאכען, ערש-טענס. וועט די גאנצע וועלט וויסען, אז פון אונז קען מען זיך נישט אויסבעהאל-טען. צווייטענס, וועלען די קאנטר-רעוואלוציאנערען מורא האבען אויפצוהויבען זייערע קעפ, און די הויפט זאך איז: ס'וועט ווערען פריי די וועג פאר בעק... כ'מיין שווארצקאפ'ן צו פאהרען אין אונזער מדינה.

(דאס ווייטערע קומט)

דער שווערער לעבענס-וועג פון א געטרייע פרוי

(ענדע פון זייט 8)

פאקטיש געווען. ווילענדיג אבער זיין זיכער מיט זיך, האט זי ערקלערט, אז עס איז איינענטליך געשעהן. א קליינער טעות: נישט זי עס פרוי ווייצבערג, נאר איהרע א שכנ'טע. דעריוף האט זי דעם יונגערמאן אריינגעפיהרט צו איהרע א שכנ'טע, וועלכע האט אונטער פרוי ווייצבערג'ס א וואונק, צוגענומען דעם סערדעכטיגן בריף. ווען די שכנה האט אויפגעעפענט די קאנווערט, האט זיך פאקטיש ארויסגעוויזען, אז חיים ווייצבערג האט געגעט זיין פרוי שארגע. דערפון האט זיך אויך ארויסגעשטעלט, אז דער גט איז פארגעקומען כלומרש'ט אין איהר אנוועזענהייט און מיט איהר הסכמה, אין שידלאוויצע.

פרוי שארגע ווייצבערג איז תיכף אריבערגעפאהרען קיין שידלאוויצע, וואו עס זענען פאר איהר אויפגעקלערט געווארען די אומשטענדען פון דעם שווינדלערישען גט. דעריוף האט דער שידלאווצער רב געמאכט בעמיהונגען, אז קיין שום רב פון די ארומיגע שטעטלעך זאל חיים ווייצבערג'ן נישט געבען קיין חופה-וקדושין. די התראה האט פונקט געטראפען אין פינטעל. חיים ווייצבערג האט גראד געהאלטען ביי חתונה-האבען מיט זיין געליבטע. אבער אין אלע שטעטלעך איז די געשיכטע שוין געווען צופויקט. אויף אזא אופן האט ער שוין געקוועט אויסגעבען זיין „ליבע".

זייענדיג אבער, ווי עס ווייזט אויס, אין טראנס פון חתונה-הכנות, איז ווייצבערג'ן מיט דער ראל געקומען שווער זיך צו שיידען און ער האט גענומען זוכען א נייע כלה. כידוע, איז דאס נישט קיין הארב ארטיקעל, ספעציעל אין די קליינע שטעטלעך. אויסגעשטאנענע בתולות מיט נדנים פעהלען נישט, אהן עין-הרע. אפגעזוכט א נייע כלה, און דוקא א רייכע פון טשענסטאכאוו (צו דעם צוועק איז ער פערפאהרען אין אנדערע מקומות), איז ער מיט איהר איינגיכען א חתן-געווארען.

אבער אויך פון דעם שידוך האט חיים'ס אמת'דיגע פרוי זיך דערוואוסט און זי איז די געלעגענהייט נישט פערשלאפען, זי האט בעצייטענס א ידיעה געגעבען קיין טשענסטאכאוו, און פון ווייצבערג'ס טראנזאקציע האט זיך ווידער אויסגעלאזט א טייך...

אויפן סמך פון דעם ארויסבעקומענעם גט, פינף מאל א חתן געווארען יעדעס מאל אין אנ'אנדער שטעטעל, אין ערגיץ זיך חלילה דעם מאגען נישט פערדארבען. אבער אלע מאל האט זיין ווייב שארגע איהם קאליע געמאכט.

לסוף האט די פרוי פון איהם פערלוירען יעדען שפור. ער איז ווי אין וואסער ארײַן.

—=0=—

גרויסע אפערע מיט טראמוויי-בילעטען אויפ'ן אזארקאווער טראמוויי

(§) אויף דער אונטערשטאטישער טראמוויי-ליניע לאדז-אזארקאוו איז ענט-דעקט געווארען א גרויסע אפערע מיט טראמוויי-בילעטען. קאנטראלערען פון דער טראמוויי-דירעקציע האבען פעסט-געשטעלט, אז זייט א יאהר צייט האט מען פערקויפט די פאסאזשירען אלטע בילעטען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אפערע איז ארעסטירט געווארען דער קאנטראלער מינישעווסקי און דער קאנדוקטאר וואזשניאק.

ארבייטער כאפען א גנב

אין כויהלען-קאנסארציום אויף פשעיאזד

(וו) דער הונגער אויספארשונגס-אמט האט געלטען בעקומען א ידיעה, אז אין קויהלען-קאנסארציום אויף פשעיאזד 52 האט מען געלאפט עפעס א פערשוין, וואס האט געוואלט בע'גנב'ענען די קאסע פון קאנסארציום. ווען די פאליצי איז אהינגעקומען האבען זיי בעמערקט, אז אויף דער ערד ליגט עפעס א מענש און ארום שטעהען א גרופע ארבייטער און קאטעווען זיין לייב. דער פערשוין האט געשריגען. דאס איז געווען דער גנב. די פאליצי האט אוהם נישט געלאזט מעהר שלאגען, פארוואס ער האט זיך זעהר שטהן בעדאנקט און דערנאך האט מען אוהם אפגעפיהרט אין אויספארשונגס-אמט.

ביי דער אויספארשונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ער האט געוואלט בע'גנב'ענען די קאסע פון קאנסארציום. די ארבייטער האבען אוהם אבער גע-כאפט ביי דער „מלאכה" און אוהם גוט מקיים פסק געווען.

כילוועסטער-אווענדען

אין שטאטישען טעאטער און אין „פאלארני" ווערען היינט געגעבען סיל-וועסטער-פארשטעלונגען מיט א רייך פראגראם.

8-טונגו!
דאס
לאדזער טאגעבלאט
בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה
אין אלע באהן-קיאסקען פון
„רוך"
(„Ruch")

קופאן № 192
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער פארזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
יעלעזין היינט מאנטאג, דעם 13. דעצעמבער פון 8—9 אוו.

Lola Jurdzinska (זינגערין) | Duo Janaszek (כאראקטעריסטיק)
Cz. Czerska (וואדעוויליסטין) | Trawinska (עקסצענטרישע טענצערין) | Katia Zielińska (:ובערטין)

סילוועסטער-פראגראם
דער ארקעסטער—א דושיז-באנד-עקסטערן אינטער דער ליטונג פון
Jadwiga Szymszelewicz ש. שימשעלעוויטש. ביים פארטעפיאַ
דאַנסינג ביז פריה.—אויסגעצייכנעטע געטרענקע.—דער בופעט ברייט פערזעהן.

ליכט-רעסטאראן
צענטראל
פיעטריקאווער 48 טעל. 11-62

1929 1929
האנדעלס-פאטענטן
בעזארגט דאס
ביורא „ארגוס" זאכאדניא 36.

דרוקזאכן
אלערליי
ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויס-פיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.
מלעפסידרעס
(טאדעס-אנצייגען)
ווערען אין פעלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעבט איבער דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16. טעל. 47.

א בשורה
פאר אלע ליבהאבער פון יודישע פאלקס-מעשיות.
די טויזענדער לעזער פון בעליבטען פאלקס-שרייבער אלתר קאציזנעלסא"ן געדענקען נאך געוויס זיינע הארציגע ערצעהלונגען פון אלטען יודישען לעבען, מעשיות, פון וועלכע עס זעהן זיך ארויס די גאנצע יודישע מידות, ווי: רחמנות, מבינ'ות און יושר. אט די אלע בחנ'טע יודישע פאלקס-מעשיות און לעגענדעס וועלען איינריכען זיך בעזייזען אויפ'ן ביכער-מארק. יעדען פרייטאג וועט ערשיינען א ביכעל פון 16 זייטען מיט 3 אדער 4 מעשיות. יעדעס ביכעל וועט איינ-צעל קאסטען 25 גראשען. אויב איהר ווילט היינען א אמזיינענדען שבת, קויפט אזא ביכעל. יעדעס ביכעל איז א גאנצע זאך פאר זיך. אויב איהר וועט זאמלען די ביכלעך וועט איהר דער-נאך האבען א שעהן גרויס בוך. אינפארמאציעס צו בעקומען ביי די יורשים פון א. אייזענשלאס לאדז, פאלודניאווא 11, הויף לינקס דריטער שטאק אין דער ליי-ביבליאטעק. 542

א רומאניסער בוכהאלטער
און קארעספאנדענט אין אלע סלאווישע שפראכען וואס קאן אויך מאשין-שרייבען אויף אלע סיסטע-מען מיט ערשטקל. רעפערענצען זוכט אנשטעל-לונג. אפערטען אונטער „G" אדמיניס. פון „לאדז. טאג." 7166

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גאנצליך נייע. געדענקט די אדרעס:
פאר נאר 7.50 זל.
3-טע זאוואדזקא 2
אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
פערזעהען מיט די שעהנסטע מאדעלען פון דער לעצטער נייהייט און א שעהנער אויסוואהל פון פערשידענע פערטיגע היטען אויף לאגער.
„TOLA"

ליי-ביבליאטעק
א. נ. א. אייזענשלאס
פאלודניאווא 11, לינקס אויפגאנג 3 שטאק
די ליי-ביבליאטעק איז טעטיג טעגליך חוץ דינסטאג פון 6—9 אווענד, שבת פון 10—1 און 6—9 אווענד.

השבת אבידה
שבת ד. 7.12 10 א זייגער ביינאכט איז פער-לוירען געווארען א פוטער-קראגען געהענדיג פון פולנאצנא 25 ביז פילניצנא 15. דער ערליכער געפינער ווערט געבעטען דעם פוטער-קראגען אב-צוגעבען אויפ'ן פאלגענדען אדרעס:
נתן לוביוני, זאוואדזקא 26.
אויפ'ן קראגען געפינט זיך א מאנאגראם פ. ב.

א צימער
מיט א בעזונדער איינגאנג אלס טובלקאטאר, ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „S" אפצוגעבען אין אדמיניסטר פון „לאדזער טאגעבלאט".

אל תתהלל ביום מחר
כי לא תדע מה ילד יום.
לייגט נישט אפ אויף מארגען
נאר אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדיסיען ואכפט זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
„איניציאטיווע"
זאכאדניא 52 ג'
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן איסטאן אלערליי פירזעם, קלאוזולעס, זאפעטפייטשעניע אויף אלע שטייער, פילגען, אפעלאציעס, ציווילע און קארנע רעוויזיעס, אדוואקאטעס, רעקורסען ווענען דירה אין אורזשאנד-ראזיעמטשי, וועגן פערזער אין קאמיסאריאט-רושאדו און אלע פאליצי-בעצירקען, אקטען אינטערציועס, אקטען דא-ראווי נעס, קארנע ספראווען, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען, ספעציאליסט פון שיתופות-אקטען. מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולטענט

א בעקוועמע ארט צו שלאפען
פאר 2 אינטעליגענטע יונגעלייט אין צענטרום פון שטאט פון זאפארט אפצוגעבען. צו ער-פאהרען אין אדמיג. פון „לאדזער טאגעבלאט".

השבת אבידה
זייענדיג אין באנק אויף זאוואדזקא 11, פריי-טאג, דעם 27.12 איז פערלוירען געווארען א פארטפעל מיט א חשבון אויף 100 זלאטעס. אויסשטעלער א. קעניג צאהלבאר ד. 31.3 ווי אויך צוויי אינקאסא צעטלען, וועלכע איך ער-קלער פאר אומגילטיג. ס'ווערט געבעטען אפצו-געבען געגען בעלוינונג, ווייל עס האט פאר קיינעם קיין ווערט נישט. וואלף שפיגעל נאוואַ-מיעיסקא 22

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער ליבער און גייסט-פערגעסענער פאטער, שווינערפאטער, גרויס-פאטער און אור-גרויספאטער נ"ע
הרב ר' גרשון ב"ר גאטקינד ז"ל
אין עלטער פון 69 יאהר
די לוי' קומט פאר היינט מאנטאג י"ח טבת 1 א זייגער נאכמ. פון טרויער-הויז, קילינסקי 40 №, ווארען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפ-טרויערנדע הינטערבליבענע.

לעטשישיצע
17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.
הייליגע קראנקהייטען חירדען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונד.—מחסום, עלעקטריזאציע סערכן-ענלען, קינסטליכע בערגזונגען-בעשטראלונגען אימפיונגען געגען שחור לאטינע.

ביליגסטע שלאס-ווארג און שניידער-ארטיקלען
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 róg Zachodniej
ביי איהם אן פערשידענע מאשינען-רעפאראטורען ווי צובאסען פער-שידענע מאשינען-טיילען. און אויסגעצייכנעטע שווייסונגען.
שנעל און ביליג!
בעמ.: פריוואט-וואוינונג נדאנסקא 20 וו. 17.

„דבר"
עתון פועלי ארץ-ישראל
Tel-Aviv P. O. B. 199 ת"א, תל-אביב ת. ד.
השבון מיוחד בפ. ק. א. 191,300.
דמי החתימה לחודש — 10 זהוב.
לחברי תנועת א"י העובדת על כל אגפיה ומפלגותיה — ול„תרבות" — מוריה ומוסדותיה — הנחה. פרטים במרכזים.

געדענקט צו אבאנירען דאס
„לאדזער טאגעבלאט"
אויפ'ן יאהר 1929.

אבאנאמענטס-פרייז: פאר 3 חודש אין לאדז 8 זל., אין פראווינץ און אויס-לאנד 20 פראנק, אין אמעריקע לענדער—1.25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א פעטיט-שורה אויף דער ערשטער זייט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נעקסט טעקסט 15 גראשען, פריטאג 24 גר., נאכן 13 גר., פרייטאג 15 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שבת-פרייז 50% טייערער. פון די פרייזען ווערט נישט גענומען קיין רעבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.